

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา)

ปริญญา

ปฐมวัยศึกษา	การศึกษา
สาขา	ภาควิชา

เรื่อง ผลของกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์
ของเด็กปฐมวัย

Effects of Creative Artwork Completion Activities on Creative Thinking of
Preschool Children

นามผู้วิจัย นางสาวทิพวรรณ พานแจ่ม

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก พิทมาวดี เล่มิ่งมงคล
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิทมาวดี เล่มิ่งมงคล, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม อุบล สันติสุข
(อาจารย์ชลธิชา สมานิต, Ed.D.)

หัวหน้าภาควิชา [Signature]
(รองศาสตราจารย์พรทิพย์ ไชยโส, ค.ศ.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

[Signature]
(รองศาสตราจารย์วินัย อัจจงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 29 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2550

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ผลของกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

Effects of Creative Artwork Completion Activities on Creative Thinking of Preschool Children

โดย

นางสาวทิพวรรณ พานเข้ม

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา)

พ.ศ. 2550

ทิพวรรณ พานเข็ม 2550: ผลของกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน ที่มีต่อ
ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา)
สาขาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพฑารัตน์ เล่ห์มงคล, Ph.D. 110 หน้า

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่
ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน 2) เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ที่
ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานก่อนและหลัง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง จำนวน 30 คน ที่กำลัง
ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอรรถกวีสาธิต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยใช้
วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อ
เติมผลงาน จำนวน 24 แผน และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT –DP (The Test for Creative
Thinking – Drawing Production) ของ Jellen and Urban วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาคะแนนเฉลี่ย
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และ Dependent t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรม
สร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานอยู่ในระดับต่ำ แต่หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อ
เติมผลงานเด็กปฐมวัยมีระดับความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง 2) เด็กปฐมวัยที่รับ
การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่า
ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทิพวรรณ พานเข็ม

ลายมือชื่อนิสิต

ไพฑารัตน์ เล่ห์มงคล

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

29 / พย / 50

Thippawan Pankhem 2007: Effects of Creative Artwork Completion Activities on Creative Thinking of Preschool Children. Master of Education (Early Childhood Education), Major Field: Early Childhood Education, Department of Education. Thesis Advisor: Assistant Professor Pattamavadi Lehmongkol, Ph.D. 110 pages.

The purposes of this research were: 1) to study creative thinking level of preschool children who participated in creative artwork completion activities; 2) to compare creative thinking scores of preschool children who participated in creative artwork completion activities before and after the experiment.

Subjects consisted of 30 preschool children studying in kindergarten level 3 class. They were selected by using cluster random sampling technique from Athaya School, Ladkrabang District, and Bangkok Metropolis. The research instruments were 24 plans of creative artwork completion activities and The Test for Creative Thinking-Drawing Production (TCT-DP) developed by Jellen and Urban. The obtained data were analyzed by mean, standard deviation, percentage and dependent t-test.

The results of this research showed that: 1) creative thinking level of preschool children was low before participating in creative artwork completion activities but was moderate after participating in creative artwork completion activities; 2) children who participated in creative artwork completion activities had higher creative thinking posttest scores than creative thinking pretest scores at the level of .05 significance.

Thippawan Pankhem

Student's Signature

Pattamavadi Lehmongkol

Thesis Advisor's Signature

29 May 2007

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเนื่องจากความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี เล่ห์มงคล ประธานกรรมการที่ปรึกษา ดร.ชลลธิป สมาหิโต กรรมการวิชาการ ซึ่งได้สละเวลาในการให้คำแนะนำ และเป็นທີ່ปรึกษาตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้กับผู้วิจัย เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สุดาวดี เหมทานนท์ ประธานในการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.พัชรี ผลโยธิน ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้สละเวลาในการให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบให้คำแนะนำ เพื่อแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยเป็นอย่างดี ทั้งนี้ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ คณะครูอาจารย์ นักเรียน โรงเรียนอรรณพสาธิต ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ให้การสนับสนุนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการจัดทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดีตามความมุ่งหมาย

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพี่ๆ เพื่อนๆ นิสิตปริญญาโทสาขาปฐมวศึกษาศาสตร์ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้มาโดยตลอด และทำให้การศึกษาปริญญาโทนี้เต็มไปด้วยความสุขและเหตุการณ์ที่น่าประทับใจ

ท้ายที่สุดขอขอบครอบครัวที่คอยให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการศึกษาจนประสบความสำเร็จด้วยดี

ทิพวรรณ พานเข้ม

พฤษภาคม 2550

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
สมมติฐานการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	6
ความคิดสร้างสรรค์	7
กิจกรรมสร้างสรรค์	24
กรอบแนวคิดของการวิจัย	41
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	42
ประชากร	42
กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง	42
รูปแบบการวิจัย	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	49
การวิเคราะห์ข้อมูล	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	52
ผลการวิจัย	52
ข้อวิจารณ์	55
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	58
สรุปผลการวิจัย	58
ข้อเสนอแนะ	62
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	64
ภาคผนวก	71
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	72
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการทำวิทยานิพนธ์	74
ภาคผนวก ค คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และตัวอย่าง แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน	81
ภาคผนวก ง คู่มือการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP	92
ภาคผนวก จ ตัวอย่างกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน เพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย	99
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างผลงานกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน	104
ภาคผนวก ช คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย	107

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดของการวิจัย	41
2	รูปแบบ One group pretest – posttest design	43
3	แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน	50
4	คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละของ ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง	52
5	เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง	54
ตารางผนวกที่		
1	กิจกรรมการทดลองประจำวัน	83
2	คะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง	108

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนภูมิแท่งแสดงระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง	53
2	กราฟเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง	54
ภาพผนวกที่		
1	ตัวอย่างอุปกรณ์กิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน	100
2	ตัวอย่างการทำกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน	102
3	ตัวอย่างผลงานกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน	105

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นในด้านเทคโนโลยี ด้านการศึกษา ด้านการแพทย์ ด้านการคมนาคม ด้านการเกษตร ตลอดจน ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ สิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนพัฒนามาจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่จะคิดค้นประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ให้แตกต่างจากสิ่งเดิมที่มีอยู่ ความคิดสร้างสรรค์ยังมีความสำคัญต่อบุคคลในด้านสุขภาพจิต เพราะความคิดสร้างสรรค์ตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลในการคิดและการกระทำอย่างอิสระ กล่าวคือ เมื่อได้คิดและทำในสิ่งที่ต้องการบุคคลจะเกิดความพอใจ เพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียด เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง ตลอดจนตระหนักในคุณค่าของตนเอง สามารถสร้างสรรค์ตนเองและสิ่งแวดล้อมให้เจริญก้าวหน้า (อารี รังสินันท์, 2532)

ความคิดสร้างสรรค์นับเป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งมีคุณภาพมากกว่าความสามารถด้านอื่นๆ และเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ ประเทศใดก็ตามที่สามารถแสวงหา พัฒนา และนำเอาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของประเทศชาติออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากเท่าใด ก็ยังมีโอกาสพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้มากขึ้นในประเทศต่างๆ ที่ประชาชนมีความคิดสร้างสรรค์ จะก่อให้เกิดความกล้าคิด กล้าใช้ จินตนาการ จนสามารถสร้างผลงานที่แปลกใหม่เป็นประโยชน์ เอื้ออำนวยความสะดวกและเหมาะสมกับสภาพความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน และสามารถส่งเสริมคุณลักษณะนี้ให้พัฒนาสูงขึ้นได้ (อารี พันธุ์มณี, 2547)

จากการศึกษาของ Lowenfeld and Brittain (1987) พบว่าพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กมีสูงมาก ตั้งแต่อายุ 4 ขวบขึ้นไป เด็กวัยนี้เต็มไปด้วยความอยากรู้อยากเห็นและจินตนาการ แต่เมื่ออย่างเข้าอายุ 8-9 ปี พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะลดต่ำลง และลดต่ำลงอีกช่วงหนึ่งประมาณอายุ 13-14 ปี ซึ่งหากเด็กได้รับการพัฒนาตั้งแต่เด็กในระยะแรกๆแล้วจะทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และได้มีการพัฒนาเป็นอย่างดี ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กถ้า

ได้รับการส่งเสริมตั้งแต่เยาว์วัยได้เท่าใด ก็ยังเป็นผลดีมากกว่านั้น โดยเฉพาะในช่วงก่อนวัยเรียน หรือช่วง 6 ขวบแรกของชีวิต เป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กกำลังพัฒนา (อารี พันธุ์ณี, 2547 อ้างถึง Torrance, 1965) ถ้าเด็กในวัยนี้ได้รับประสบการณ์ หรือกิจกรรมที่เหมาะสม และต่อเนื่องกันเป็นลำดับ ก็นับเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่อมา

การจัดการศึกษาควรมีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก ตามหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัยศึกษา พุทธศักราช 2546 ได้กล่าวถึงการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี โดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัย มีสุขภาพดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้อันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก (กรมวิชาการ, 2546) โดยทั่วไปแล้วการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยสามารถกระทำได้หลาย รูปแบบแต่ การสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิด ความสามารถของตนเองอย่างอิสระมี การเร้า หรือการกระตุ้นให้เกิดการแก้ปัญหา หลากๆแบบด้วยตนเอง สามารถส่งเสริมพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ให้เด็กได้ทางหนึ่ง (Johnson, 1983) ดังนั้นแนวการจัดประสบการณ์และ กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยควรเน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด และ ตัดสินใจด้วยตนเองอย่างเหมาะสมกับวัย โดยการจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นกระบวนการคิด และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2542) ซึ่งสามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝน และการปฏิบัติที่ถูกต้องวิธี

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไม่เป็นแต่เพียงสิ่ง ส่งเสริม การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือและตา และผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ ที่อาจจะมีเท่านั้น แต่ยังเป็นส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ ฝึกการรู้จักทำงานด้วย ตนเอง และฝึกการแสดงออกทั้งทางความคิด การกระทำซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะ และยังนำไปสู่การเรียนรู้เขียนอ่านอย่างสร้างสรรค์ต่อไป (อารี พันธุ์ณี, 2537) ซึ่ง วิรุณ ตั้งเจริญ (2535) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทำให้เด็กได้ใช้ความสามารถและศักยภาพที่หลากหลาย สามารถเปลี่ยนความคิดหนึ่งสู่ความคิดหนึ่งโดยรวดเร็ว ได้ใช้จินตนาการ เด็กที่สร้างสรรค์ไม่ชอบ เลียนแบบ แต่คิดด้วยตนเอง สร้างรูปแบบตนเอง การได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระจะช่วยให้เด็กเกิด ความกล้า และความคล่อง สร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกและลงมือปฏิบัติกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างเสรี ตามความคิดและจินตนาการอย่างอิสระ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้กิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานมาช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน
2. เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยมีดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย และหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอรรณพสาธิต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน

ตัวแปรตาม คือ คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการวิจัยมีดังนี้

1. ได้รูปแบบการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
2. ได้แนวทางสำหรับครู อาจารย์ ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้มีทางเลือกในการนำวิธีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีพื้นฐานทางความคิดสร้างสรรค์ต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยมีดังนี้

1. เด็กปฐมวัยมีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน
2. เด็กปฐมวัยมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน

นิยามศัพท์

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของสมองในการคิดอย่างหลากหลาย มีจินตนาการที่ผสมผสานความรู้และประสบการณ์ ซึ่งส่งผลออกมาในรูปของการลงมือปฏิบัติ กิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน กลายเป็นผลงานชิ้นใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งในแต่ละผลงานจะถูกผสมผสานมาจากหลายกิจกรรม โดยสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP (The Test for Creative Thinking – Drawing Production) ของ Jellen and Urban (1986)

กิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง การจัดประสบการณ์ประจำวันที่จัดขึ้นสำหรับเด็กปฐมวัย ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่

1. กิจกรรมวาดภาพระบายสี หมายถึง การจัดประสบการณ์ที่จะทำให้เด็กปฐมวัยได้ใช้ความคิดอย่างอิสระในการสร้างสรรค์ผลงานออกมาโดยการวาดภาพระบายสีลงบนกระดาษ A4 ซึ่งครูจะเป็นผู้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้ได้แก่ สีไม้ สีเทียน และสีชอล์ก
2. กิจกรรมฉีกปะ หมายถึง การจัดประสบการณ์ที่จะทำให้เด็กปฐมวัยได้ใช้จินตนาการทางความคิดอย่างอิสระในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยการใช้ก้านเนื้อมือในการฉีกวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ได้แก่ กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษนิตยสาร กระดาษสี กระดาษว่า เป็นต้น นำมาปะลงบนกระดาษ A4
3. กิจกรรมปะติด หมายถึง การจัดประสบการณ์ที่จะทำให้เด็กปฐมวัยได้ใช้ความคิดอย่างอิสระในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ได้แก่ เปลือกดินสอ ทรายสี เมล็ดถั่วเขียว ไหมพรม หลอดดูด เป็นต้น นำมาปะลงบนกระดาษ A4 ให้เกิดรูปภาพตามจินตนาการของเด็ก
4. กิจกรรมพิมพ์ภาพ หมายถึง การจัดประสบการณ์ที่จะทำให้เด็กปฐมวัยได้ใช้ความคิดจินตนาการอย่างอิสระในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ได้แก่ หลอดด้าย กระจุม ไม้ไอศกรีม ฝาขวดน้ำชนิดต่างๆ ก้านกล้วย เป็นต้น นำมาพิมพ์ลงบนกระดาษ A4

กิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน หมายถึง การจัดประสบการณ์ที่จัดให้เด็กได้ต่อเติมผลงาน ตามความคิด และจินตนาการอย่างอิสระ โดยแต่ละสัปดาห์จะมีการทำกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานจำนวน 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ซึ่งในแต่ละผลงานจะมีกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานรวมอยู่ในชิ้นงานเดียวกัน และเด็กสามารถเล่าเรื่องราวผลงานที่ตนเองได้สร้างขึ้นได้

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัยชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอรรณพสาธิต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่องผลของกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ตรวจเอกสารในหัวข้อต่อไปนี้

ความคิดสร้างสรรค์

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
หลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมสร้างสรรค์

ความหมายของกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
พัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
บทบาทครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

ความคิดสร้างสรรค์

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

นักวิจัยและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้มากมายดังนี้

อารี พันธุ์ณี (2547 อ้างถึง Guilford, 1967) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดอเนกนัย (Divergent thinking) คือ ความคิดหลายทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วยและยังอธิบายเพิ่มเติมถึงความคิดอเนกนัยว่าประกอบด้วยลักษณะความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องตัว (Fluency) ความยืดหยุ่น ในการคิด (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

Wallach and kogan (1965) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึงการที่คนสามารถคิดอะไร ได้อย่างสัมพันธ์กันหรือเชื่อมโยงสัมพันธ์ได้ดี ยิ่งคิดได้มากเท่าไรยิ่งแสดงถึงศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์มากเท่านั้น

Torrance (1973) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์ผลผลิต หรือสิ่งแปลกๆใหม่ๆ ที่ไม่รู้จักมาก่อน ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้อาจจะเกิดจากการรวมเอาความรู้ต่างๆ ที่ได้จากประสบการณ์เดิมแล้วเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง อาจออกมาในรูปแบบของผลผลิตทางศิลปะ วรรณคดี วิทยาศาสตร์ หรืออาจเป็นเพียงกระบวนการเท่านั้น

Jellen and Urban (1986) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึงความคิดที่มีประสิทธิผลที่สามารถก่อให้เกิดทางปฏิบัติได้ ในด้านต่างๆ หลายด้าน ได้แก่ ความคิดที่ทำให้เกิดนวัตกรรม ความคิดในด้านการสร้างจินตนาการใหม่ๆ และความคิดในด้านความรู้สึกรู้สึกว่าจะต้องมีการก่อให้เกิดสิ่งที่แตกต่างกันไปจากรูปแบบเดิม

De Bono (1992) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความสามารถในการที่จะคิดนอกกรอบความคิดเดิมซึ่งปิดกั้นแนวคิดอยู่ เป็นการส่งผลให้เกิดแนวคิดอื่นๆ ที่ถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่จะนำมาพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันที่ต้องการได้

ณัฐพงษ์ เจริญทิพย์ (2541) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึงความสามารถในการคิดนอกกรอบ (Lateral thinking) เพื่อสร้างแนวคิดใหม่ที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาได้หลายๆแนวคิด และนำแนวคิดเหล่านี้ไปพัฒนาต่อเพื่อใช้แก้ปัญหาที่ต้องการได้

จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2542) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความคิดซึ่งเป็นวิถีทางของแต่ละคนคิด เป็นกระบวนการและออกมาเป็นผลผลิตจากผลการคิด

อารี พันธุ์ณี (2546) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึงความคิดจินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์ คิดค้นพบใหม่ๆ ทางเทคโนโลยี เป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดคิดไม่ถึงหรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย คิดได้กว้างไกล มีทั้งปริมาณและคุณภาพ อาจเกิดจากความคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างความคิดใหม่ๆ กับประสบการณ์เดิมให้เกิดสิ่งใหม่ที่แก้ปัญหาและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปความหมายของความคิดสร้างสรรค์ได้ว่าเป็นลักษณะของกระบวนการคิดที่แปลกใหม่ ไม่เหมือนใคร มีการคิดได้กว้างไกล ซึ่งอาจเกิดจากการผสมผสานระหว่างการเชื่อมโยงความคิดใหม่กับประสบการณ์เดิมทำให้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันที่ต้องการได้

ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

Mayesky (1990) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์จะช่วยทำให้คนเรามีคุณภาพชีวิตดีขึ้นซึ่งสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ โดยการไม่ทำลายความเป็นธรรมชาติของเด็กในการอยากรู้อยากเห็น และแสดงออกอย่างอิสระทางความคิดและการกระทำ

Bromfield (2003) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่า ช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี สามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวมทั้งสามารถตัดสินใจได้ อย่างรวดเร็ว

คุษฎี บริพัตร ณ อุทยาน (2531) ได้กล่าวว่า เด็กที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จะมี โอกาสพัฒนาตนเอง ได้มากกว่า และสามารถยืดหยุ่นการแก้ปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของ สภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี และยังสามารถใช้ความสามารถของตนพัฒนาสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวให้ สร้างสรรค์ อาจมีผลกระทบต่อเด็กในหลายๆด้าน เช่น การทำให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้ง ขาดความมั่นใจ ในสิ่งเหล่านี้ อาจมีผลกระทบต่อพัฒนาการในขั้นที่สูงขึ้นไปของเด็กด้วย

ประสาร มาลากุล ณ อุทยาน (2537) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่ามี ความสำคัญ 3 ประการคือ ช่วยพัฒนาสังคมเพราะในสภาพปัจจุบันสังคมมนุษย์ต้องเผชิญกับความ เปลี่ยนแปลงต่างๆ มนุษย์จึงจำเป็นต้องมีแนวคิดและวิธีการใหม่ๆ มาช่วยแก้ปัญหา ทั้งยังช่วยพัฒนา ตนเพราะมนุษย์อยากรู้อยากเห็น อยากสำรวจ อยากทดลองความสามารถ ต้องการ ได้รับข้อมูล ได้รับ คำตอบในปัญหา ต้องการ ใช้จินตนาการของตนเองในเรื่องต่างๆ บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ได้ อย่างอิสระและได้แสดงออกมาจะเป็นผู้ที่พึงพอใจในตนเอง สภาพแวดล้อมและมีสุขภาพจิตดี มี แรงจูงใจในการคิดแก้ปัญหาต่างๆ ได้ และสอดคล้องกับอุดมการณ์ของชาติที่ต้องการประชากรที่มี ความคิดสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาประเทศ

บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์มีบทบาทที่สำคัญ และเป็นที่ต้องการของสังคมการแข่งขัน อย่างเช่นปัจจุบันอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทำให้คนรู้จักคิด และแก้ปัญหา ตลอดเวลา ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะสามารถแก้ไขปัญหากระทำสิ่งที่ประโยชน์ต่อตนเอง และ สังคมโดยส่วนรวมให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น อันจะขยายผลดีสู่ประเทศชาติต่อไปทำให้รู้จักคิด แก้ปัญหาต่างๆและสนใจสิ่งต่างๆ รอบตัว ซึ่งแสดงออกโดยการศึกษาค้นคว้าทดลอง และยัง ก่อให้เกิดจินตนาการ รวมถึงผลงานใหม่ๆด้วย (ละมุล ชัชวาล, 2543)

จากความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมานี้ พอสรุปได้ว่า เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝัง ให้กับเด็กเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยพัฒนาศักยภาพของตัวเด็กเองในด้านการคิด การแก้ปัญหาและ สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้เด็กเติบโตเป็นเยาวชนและประชากรที่ดีมีคุณภาพในการ พัฒนาประเทศต่อไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

ทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ครั้งนี้ คือ ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา (Structure of Intellectual Model) ของ Guilford (อารี พันธุ์ณี, 2547 อ้างถึง Guilford, 1967) ได้อธิบายความสามารถทางสมองออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1: เนื้อหา (Content) หมายถึง เนื้อหาข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิดที่สมองรับเข้าไปคิด แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ภาพ (Figural เขียนย่อว่า F) หมายถึงข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรม หรือรูปที่แน่นอน ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้และทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดได้ เช่น ภาพ เป็นต้น
2. สัญลักษณ์ (Symbolic เขียนย่อว่า S) หมายถึง ข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่อยู่ในรูปเครื่องหมายต่างๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข โน้ตดนตรี รวมทั้งสัญลักษณ์ต่างๆด้วย
3. ภาษา (Semantic เขียนย่อว่า M) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่อยู่ในรูปของถ้อยคำ ที่มีความหมายต่าง ๆ กัน สามารถใช้ติดต่อสื่อสารได้ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน ชอบ โกรธ เสียใจ เป็นต้น
4. พฤติกรรม (Behavior เขียนย่อว่า B) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นการแสดงออก กิริยา อากักรกระทำที่สามารถสังเกตเห็น รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การสั่นศีรษะ การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

มิติที่ 2: วิธีการคิด หมายถึง มิติที่แสดงลักษณะกระบวนการปฏิบัติงานหรือกระบวนการคิดของสมอง แบ่งออกตามลำดับได้ 5 ลักษณะ คือ

1. การรู้การเข้าใจ (Cognition เขียนย่อว่า C) หมายถึง ความสามารถในการตีความของสมองเมื่อเห็นสิ่งเร้าแล้วเกิดการรับรู้เข้าใจในสิ่งนั้น และบอกได้ว่าเป็นอะไร เช่น เมื่อเห็นของเล่นเด็กรูปช่างกลทำด้วยยางพาราเรียบก็บอกได้ว่าเป็นลูกบอล

2. การจำ (Memory เขียนย่อว่า M) หมายถึง ความสามารถในการเก็บสะสมความรู้และข้อมูลต่างๆ ไว้ได้และสามารถระลึกได้เมื่อต้องการเช่น การจำสูตรคูณ การจำหน่วยเลขประจำตัว การชี้ตัวคนร้ายได้

3. การคิดแบบอเนกนัย หรือ ความคิดกระจาย (Divergent thinking เขียนย่อว่า D) หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบ หลายแง่หลายมุมแตกต่างกันไป เช่น “หนังสือพิมพ์ที่ใช่แล้วทำประโยชน์อะไรได้บ้าง” ให้ออกมาให้มากที่สุด ผู้ที่คิดได้มาก แปลก มีคุณค่า คือผู้ที่มีความคิดอเนกนัย และ Guilford ได้อธิบายว่าความคิดอเนกนัยก็คือความคิดสร้างสรรค์นั่นเอง

4. การคิดแบบเอกนัย หรือความคิดรวม (Convergent thinking เขียนย่อว่า N) หมายถึง เป็นความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ดีที่สุดจากข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่กำหนด และคำตอบที่ถูกต้องก็มีเพียงคำตอบเดียว

5. การประเมินค่า (Evaluation เขียนย่อว่า E) หมายถึง ความสามารถในการตีราคาลงสรุป โดยอาศัยเกณฑ์ที่ดีที่สุด

มิติที่ 3: ผลของการคิด หมายถึง มิติที่แสดงผล (Product) ที่ได้จากการปฏิบัติงานทางสมอง หรือกระบวนการคิดของสมอง หลังจากที่สมองได้รับข้อมูลหรือสิ่งเร้าจากมิติที่ 1 และตอบสนองต่อข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่ได้รับมิติที่ 2 แล้ว ผลที่ได้ออกเป็นมิติที่ 3 หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างว่าผลของการคิดเกิดจากการทำงานของมิติที่ 1 และมิติที่ 2 นั่นเอง ซึ่งผลของการคิดแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะดังนี้

1. หน่วย (Unit เขียนย่อว่า U) หมายถึง สิ่งที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัวและแตกต่างไปจากสิ่งอื่นๆ เช่น คน แมว สุนัข กระดานดำ บ้าน เป็นต้น

2. จำพวก (Class เขียนย่อว่า C) หมายถึง ประเภท หรือจำพวกหรือกลุ่มของหน่วยที่มีคุณภาพที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะร่วมกัน เช่น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ได้แก่ คน สุนัข ช้าง หรือประเภทผลไม้ ได้แก่ เงาะ กล้วย ลำไย ลิ้นจี่ เป็นต้น

3. ความสัมพันธ์ (Relation เขียนย่อว่า R) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดของประเภทหรือหลายประเภทเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางประการเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์อาจจะอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก หรือระบบกับระบบก็ได้ เช่น คนคู่กับบ้าน นกคู่กับรัง เสือคู่กับป่า เป็นต้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับที่อยู่อาศัย

4. ระบบ (System เขียนย่อว่า S) หมายถึง การเชื่อมโยงกลุ่มของสิ่งเร้าโดยอาศัยกฎเกณฑ์หรือระบบแบบแผนบางอย่าง เช่น 1, 3, 5, 7, 9 เป็นระบบเลขคี่ เป็นต้น

5. การแปลงรูป (Transformation เขียนย่อว่า T) หมายถึงการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง คัดแปลง ดีความ ขยายความ ให้นิยามใหม่หรือการจัดองค์ประกอบของสิ่งเร้าหรือข้อมูลออกมาในรูปแบบใหม่ เช่น การเปลี่ยนรูปสี่เหลี่ยมเป็นเส้นตรงสี่เส้น

6. การประยุกต์ (Implications เขียนย่อ I) หมายถึง การคาดคะเนหรือทำนายจากข้อมูลสิ่งที่กำหนดไว้

ทฤษฎีของ Auta ทฤษฎีนี้เป็นรูปแบบของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลโดยมีแนวคิดที่ความคิดสร้างสรรค์นั้นมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน และสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ การพัฒนาประกอบด้วย (จิระพันธุ์ พูลพัฒน์, 2542)

1. การตระหนัก (Awareness) คือ ตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อตนเอง สังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และตระหนักถึงความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตนเองด้วย

2. ความเข้าใจ (Understanding) คือ มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

3. เทคนิควิธี (Techniques) คือ การรู้เทคนิควิธีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งที่เป็นเทคนิคส่วนบุคคลที่เป็นมาตรฐาน

4. การตระหนักในความจริงของสิ่งต่างๆ (Actualization) คือ การรู้จักหรือตระหนักในตนเองและพอใจในตนเองอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งการเปิดกว้างรับประสบการณ์ต่างๆ โดยมีการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การตระหนักถึงเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การผลิตงานด้วยตนเองและการมีความคิดที่ยืดหยุ่นเข้ากับทุกรูปแบบของชีวิต

จากทฤษฎีดังกล่าวมา สามารถสรุปแนวคิดร่วมกันของแต่ละทฤษฎีได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดที่รับการตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาประยุกต์ให้เกิดความคิดใหม่ โดยผ่านกระบวนการคิดต่างๆ ให้สร้างสรรค์มากขึ้น

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

จากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford (อาร์ พันช์มัน, 2547 อ้างถึง Guilford, 1959) ซึ่งได้อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง หรือเรียกว่าลักษณะการคิดออกนอกนัยหรือการคิดแบบกระจาย (Divergent thinking) ประกอบด้วยความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องตัว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

Guilford (1959) ได้ให้รายละเอียดขององค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้านได้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดธรรมดาหรือความคิดง่ายๆ ความคิดริเริ่ม หรือเรียกว่า Wild idea เป็นความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากการนำเอาความรู้เดิมมาคิดดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น

2. ความคิดคล่องตัว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกันโดยแบ่งออกเป็น

2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่วนั่นเอง

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ (Associational fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค กล่าวคือ สามารถที่จะนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ จากการวิจัยพบว่าบุคคลที่มีความคล่องแคล่วทางการแสดงออกสูงจะมีความคิดสร้างสรรค์สูง

2.4 ความคิดคล่องแคล่วในการคิด (Ideational fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้คิดหาประโยชน์ของก้อนอิฐมาให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของความคิดแบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous flexibility) เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดให้หลายอย่างอย่างอิสระ เช่น คนที่มีความคิดยืดหยุ่นในด้านนี้ จะคิดได้ว่าประโยชน์ของก้อนหินมีอะไรบ้างหลายอย่าง ในขณะที่คนที่ไม่มีความคิดสร้างสรรค์จะคิดได้เพียงอย่างเดียวหรือสองอย่างเท่านั้น

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive flexibility) มีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้ไม่ซ้ำกัน เช่น หวายทำอะไรได้บ้าง คำตอบคือ กระจบุง กระจาด ตะกร้า ถังใส่ดินสอ กระจอมเก็บน้ำ ปลา เตียงนอน ตู โต้ะเครื่องเป้ง แก้ว โซฟา ตะกร้อ ชะลอม กรอบรูป กีบเสียบผม ด้ามไม้เทนนิส ไม้แบดมินตัน เป็นต้น หรือหากนำเอาคำตอบดังกล่าวมาจัดประเภทก็จะจัดได้ 5 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 เฟอร์นิเจอร์ ได้แก่ ตู เตียงนอน โต้ะ แก้ว โซฟา

ประเภทที่ 2 เครื่องใช้ ได้แก่ กระจบุง กระจาด ตะกร้า กระจอม

ประเภทที่ 3 เครื่องกีฬา ได้แก่ ตะกร้อ ด้ามไม้เทนนิส ด้ามไม้แบดมินตัน

ประเภทที่ 4 เครื่องประดับ ได้แก่ กีบเสียบผม

ประเภทที่ 5 เครื่องเขียน ได้แก่ ถังใส่ดินสอ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความคิดยืดหยุ่นจะเป็นตัวเสริมให้ความคิดคล่องแคล่วมีความแปลกแตกต่างออกไป หลีกเลี่ยงการซ้ำซ้อนหรือเพิ่มคุณภาพความคิดให้มากขึ้นด้วยการจัดเป็นหมวดหมู่ และหลักเกณฑ์ยิ่งขึ้น

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) แม้ว่าความคิดสร้างสรรค์จะประกอบด้วย ลักษณะความคิดหลายลักษณะ เช่น ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิดคล่องตัวก็ตามแต่ ลักษณะ ความคิดละเอียดลออก็จะขาดเสียมิได้ หากปราศจากความคิดละเอียดลออแล้วก็ไม่อาจทำให้เกิดผลงานหรือผลผลิตขึ้นมาได้ ซึ่งเป็นจุดสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่สนับสนุนการสร้างผลผลิตเชิง สร้างสรรค์

Torrance (1962) ได้นำแนวคิดและองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ของ Guilford มาใช้ในการศึกษาวิจัยในรูปของการเรียนการสอน โดยเน้นความคิดสร้างสรรค์ใน 3 องค์ประกอบ คือ ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)

ต่อมา Guilford and Hoepfner (1971) ได้อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์เป็น ความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกล หลายทิศทาง หรือเรียกว่าลักษณะการคิดเอนกนัยหรือการคิดแบบกระจาย (Divergent thinking) Guilford and Hoepfner ได้ศึกษาองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติมและพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 8 องค์ประกอบ คือ

1. ความคิดริเริ่ม (Originality)
2. ความคิดคล่องตัว (Fluency)
3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)
4. คิดละเอียดลออ (Elaboration)
5. ความไวต่อปัญหา (Sensitivity of problem)
6. ความสามารถในการให้นิยามใหม่ (Redefinition)
7. ความซึมซาบ (Penetration)
8. ความสามารถในการทำนาย (Prediction)

องค์ประกอบทางความคิดสร้างสรรค์ของ Jellen and Urban (1986) พบว่ามีความสอดคล้องและเป็นไปตามทิศทางเดียวกันกับ Guilford and Hoepfner แต่มีองค์ประกอบที่เพิ่มเติมขึ้นอีก 2 องค์ประกอบ คือ การมีอารมณ์ขัน (Humor) ความมุ่งมั่น (Intention)

Meador (1997) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ว่ามี 4 ประการ คือ

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดคล่องแคล่ว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความคิดสร้างสรรค์ทำให้เกิดความคิดที่หลากหลาย รวดเร็ว ได้ปริมาณมากในเวลาจำกัด โดยแบ่งความคิดคล่องแคล่วในการคิดค่า การโยงความสัมพันธ์ การแสดงออก เป็นต้น ความคิดคล่องแคล่วจะเกิดขึ้นได้ในบรรยากาศที่ปลอดภัยด้วยวิธีการฝึกฝนที่ถูกต้อง
2. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดยืดหยุ่นเป็นความสามารถที่จะใช้วิธีการคิดที่แตกต่างต่อปัญหาใดปัญหาหนึ่ง เป็นความคิดที่หลากหลาย หรือมีหลายมุมมอง โดยความคิดยืดหยุ่นจะเกิดขึ้นและประสบความสำเร็จ ต้องมีความกล้าที่จะเลือกความคิดจากมุมมองที่แตกต่างกัน ความคิดยืดหยุ่นจะทำให้แบบแผนความคิดออกนอกกรอบทางความคิดตามธรรมชาติ
3. ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดริเริ่ม เป็นความสามารถทางสมองในการคิดที่ลักษณะแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดธรรมดา ไม่ซ้ำกับความคิดที่มีอยู่ทั่วไป และมีลักษณะเป็นการสรุปผล โดยให้บอกเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น หรือสืบเนื่องจากเหตุการณ์ที่สมมุติขึ้น ต้องอาศัยความกล้าคิด กล้าลอง กล้าประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นผลงานที่ไม่ซ้ำแบบใคร
4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ความคิดละเอียดลออ คือ ความคิดพิจารณาในรายละเอียด เพื่อตกแต่งขยายความคิดหลักให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ความคิดรอบคอบละเอียดลออนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการคิดประดิษฐ์หรือสร้างผลงานใหม่ๆ โดยเด็กที่มีอายุมากจะมีความสามารถด้านนี้มากกว่าเด็กที่มีอายุน้อย เด็กหญิงจะมีความรอบคอบละเอียดลออมากกว่าเด็กชาย และเด็กที่มีความสามารถในการสังเกตสูงจะมีความสามารถในการคิดรอบคอบละเอียดลออสูงกว่าด้วยเช่นกัน

จากข้อความดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความคิดริเริ่มเป็นความคิดที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากความคิดเดิม ความคิดคล่องตัว เป็นปริมาณของความคิดที่ไม่ซ้ำกัน ความคิดยืดหยุ่นเป็นการจัดประเภทของความคิด และความคิดละเอียดลออเป็นการคิดพิจารณาในรายละเอียดทำให้ผลงานเกิดความสมบูรณ์มากขึ้น

พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้มีการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดถึง ผลการวิจัยต่อไปนี้

Ligon (1957 cited Torrance, 1962) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของพัฒนาการทาง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในระดับอายุต่างๆ ดังนี้

แรกเกิด – 2 ขวบ

ในระยะขวบแรกของชีวิต เด็กเริ่มพัฒนาการด้านจินตนาการ เห็นได้จากการที่เด็กเริ่มถาม ชื่อของสิ่งต่างๆ การพยายามทำเสียงต่างๆ หรือจังหวะเด็กเริ่มแสวงหาโอกาสทำสิ่งแปลกใหม่ ไป กว่าเดิมโดยมีความกระตือรือร้นที่จะทำ ที่จะคิดสำรวจสิ่งต่างๆ มากขึ้น โดยการชิม ดม สัมผัสด้วยความอยากรู้อยากเห็น ดังนั้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้สำรวจโดยการจัดสภาพแวดล้อม ที่ปลอดภัยมีที่ว่าง มีวัสดุเอื้ออำนวยต่อการคิดและการเล่นจะสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาความคิด จินตนาการได้ดี

ระยะ 2 – 4 ขวบ

เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากประสบการณ์โดยตรงแล้วถ่ายทอดประสบการณ์ที่รับรู้โดยการ แสดงออกและจินตนาการ เช่น เด็กไม่เข้าใจว่าทำไมไม่ให้เล่นน้ำร้อน เมื่อเด็กมีโอกาสสัมผัส จับต้องน้ำร้อนก็จะรู้ว่าเป็นสิ่งที่เล่นไม่ได้ ในระยะนี้เด็กจะตื่นเต้นกับประสบการณ์ต่างๆ เด็กมีช่วง ความสนใจสั้น เริ่มรู้สึกเป็นตัวของตัวเองและเกิดความเชื่อมั่น แต่การเรียนรู้ใหม่ๆ อาจทำให้เด็ก ตกใจหวาดกลัว ดังนั้นครู พ่อ-แม่ และผู้เกี่ยวข้องกับเด็กควรระมัดระวังให้เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่

ปลอดภัยอยู่เสมอ ของเล่นที่ช่วยส่งเสริมจินตนาการของเด็กได้ดีคือของเล่นที่ไม่มีโครงสร้างตายตัว เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน ไม้บล็อก เป็นต้น

ระยะ 4 – 6 ขวบ

ในวัยนี้เป็นวัยที่เด็กมีจินตนาการสูง เด็กเริ่มสนุกสนานกับการวางแผนและการคาดคะเน ในสิ่งที่เกิดจากการเล่น เด็กเริ่มเล่นเลียนแบบผู้ใหญ่หรือผู้ใกล้ชิด มีความอยากรู้อยากเห็นเด็กจะพยายามค้นหาข้อเท็จจริง เด็กเริ่มเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และเริ่มคิดคำนึงการกระทำของคนที่มีผลต่อบุคคลอื่นจากการเล่นและการแสดงบทบาทสมมติตามจินตนาการ ครู พ่อ แม่ พัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้โดยการจัดหาของเล่นต่างๆ เช่น วัสดุเหลือใช้ประเภทต่างๆ หรือของใช้ที่ผู้ใหญ่ไม่ใช้แล้วให้เด็กเล่น

จะเห็นได้ว่า พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะมีพัฒนาการเป็นไปตามอายุของเด็กในแต่ละวัย โดยมีสภาพแวดล้อมเป็นส่วนส่งเสริมจินตนาการ และช่วยกระตุ้นการพัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์

ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

นักจิตวิทยา และนักการศึกษาได้กล่าวถึง ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

Rice (1970) ได้กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ว่ามีลักษณะดังนี้

1. เป็นคนมีไหวพริบ
2. มีความสามารถในการประยุกต์ มีการตอบสนองที่แสดงออกถึงความคิดริเริ่ม มีความคิดยืดหยุ่น
3. มีอิสระในการคิดและแสดงออก

4. สนใจที่จะมีประสบการณ์ในสิ่งต่างๆและสังเคราะห์สิ่งที่ได้พบเห็นรวมกับความรู้สึกภายในใจ
5. มีความสามารถในการหยั่งรู้
6. มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎี และเข้าใจในคุณค่าของความงาม รู้จักตนเอง เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของสิ่งต่างๆ
7. เข้าใจในสภาพของตนในกระบวนการที่ตนมีส่วนร่วม

Davis and Rimm (1994) สรุปลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ คือเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เป็นตัวของตัวเอง ชอบที่จะทำอะไรที่เสี่ยง มีพลัง กระตือรือร้น ขี้เล่น มีอารมณ์ขัน ยืดหยุ่นคติ มีปฏิภิริยาโต้ตอบ มีแนวโน้มที่จะเป็นคนที่มีศิลปะ และสนใจเกี่ยวกับความงาม สนใจในสิ่งที่ซับซ้อนและลึกซึ้ง ต้องการเวลาที่เป็นส่วนตัวและอยู่ตามลำพัง มีแนวโน้มที่จะเป็นคนที่รับรู้ได้มากและหยั่งรู้ ที่สำคัญคือ เต็มใจที่จะอดทนต่อสิ่งที่คลุมเครือที่จะมาพร้อมกับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ บางลักษณะอาจจะทำให้ความลำบากใจให้แก่ครู โดยเฉพาะลักษณะของการเป็นตัวของตัวเอง และการที่มีพลังมาก ผนวกกับไม่ค่อยจะอยู่ในระเบียบและข้อกำหนดตามกรอบประเพณีต่างๆ อาจนำไปสู่ความดีร้าย การต่อต้านครูและผู้ปกครอง การไม่ให้ความร่วมมือ มีความเห็นแตกต่างในการที่จะยอมรับระเบียบแบบแผน มีแนวโน้มที่จะซักถามเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อตกลง และอำนาจต่างๆ มีความสนใจในการทำสิ่งต่างๆมากไม่ค่อยจะสื่อสาร

เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงมีบุคลิกภาพประจำตนแตกต่างจากเด็กโดยทั่วไป ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์มีดังนี้ (อารี พันธุ์ณี, 2547)

1. อยากรู้อยากเห็น มีความกระหายใคร่รู้เป็นนิจ
2. ชอบเสาะแสวงหา สำรวจ ศึกษา ค้นคว้า และทดลอง
3. ชอบซักถาม และถามคำถามแปลกๆ
4. ช่างสงสัย เป็นเด็กที่มีความรู้สึกแปลกประหลาดใจในสิ่งที่พบเห็นเสมอ
5. ช่างสังเกต มองเห็นลักษณะที่แปลก ผิดปกติ หรือช่องว่างที่ขาดหายไปได้ง่ายและเร็ว
6. ชอบแสดงออกมากกว่าเก็บกด ถ้าสงสัยสิ่งใดก็จะถามหรือพยายามหาคำตอบ

7. มีอารมณ์ขัน มองสิ่งต่างๆ ในแง่มุมที่แปลก และสร้างอารมณ์ขันอยู่เสมอ
8. มีสมาธิในสิ่งที่ตนสนใจ
9. สนุกสนานกับการใช้ความคิด
10. สนใจสิ่งต่างๆอย่างกว้างขวาง
11. มีความเป็นตัวของตัวเอง

จากแนวคิดและการค้นพบของนักจิตวิทยาและนักการศึกษา พอสรุปได้ว่า ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิดในสิ่งแปลกใหม่ สนใจในสิ่งต่างๆรอบตัว กล้าแสดงออก มีความกระตือรือร้น รักอิสระ และมีความสุขในการได้ใช้ความคิดของตนเอง

หลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

หลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้รับการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

William (1970) กล่าวว่า การสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นั้น เป็นการสอนให้รู้จักคิด แสดงความรู้สึก กล้าแสดงออกและสอนอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ

Davis (1973) กล่าวว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในตัวเด็กคือ การช่วยให้เด็กได้ค้นพบความคิดใหม่และสามารถพัฒนาศักยภาพนั้นให้เจริญเต็มที่ตามขีดความสามารถ และไม่เห็นด้วยกับการที่โรงเรียนเน้นให้เด็กได้เรียนวิชาต่างๆมาก ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ก็มีเพียงบางวิธีเท่านั้น ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับครูที่จะเลือกใช้เทคนิคและวิธีสอนที่กระตุ้นส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้่องงามขึ้น นอกจากนี้ความคิดสร้างสรรค์ในตัวเด็กนั้นจะพัฒนาได้ขึ้นอยู่กับเทคนิคและวิธีการสอนของครู

Buchwitz (1981) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ในตัวเด็กจะพัฒนาขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องให้เด็กได้รับบรรยากาศภายในโรงเรียนให้เหมาะสมต่อความต้องการของเด็ก กล่าวคือ ครูต้องใจกว้างจริงใจต่อเด็ก เพื่อเด็กจะได้เป็นตัวของตัวเอง และกล้าแสดงออก ต้องมีการยืดหยุ่นได้ในเรื่อง

กฎระเบียบต่างๆบ้าง มิใช่ว่าเคร่งครัดไปหมดทุกเรื่อง ครูจะเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้มีบรรยากาศเหมาะสมต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542) ได้เสนอแนวทางแก่ครูผู้สอนในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. สอนให้เด็กได้รู้จักคิด คิดเป็น คิดหลายๆแง่ และสามารถคิดแก้ปัญหาได้สำเร็จ
2. กระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงความรู้สึกรักคิดออกมาในวิถีทางที่สร้างสรรค์
3. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้จินตนาการและความสามารถของตนเอง
4. เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง
5. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการถาม และสนใจต่อคำถามของเด็ก
6. นำวิธีการสอนให้เด็กแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์มาใช้อย่างต่อเนื่อง
7. สนับสนุนให้เด็กแสดงออกทางความคิดในเชิงสร้างสรรค์
8. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างอิสระ
9. จัดสภาพห้องเรียนให้ดูแปลกใหม่อยู่เสมอ
10. ไม่ควรกำหนดรูปแบบความคิดและบุคลิกภาพของเด็กมากเกินไป

จากหลักการดังกล่าวมา พอสรุปได้ว่า หลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในเด็กนั้น ควรมีการจัดหรือกระตุ้นให้เด็กเกิดความกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าแสดงความรู้สึกรัก หรือจะเป็นวิธีการแก้ปัญหาต่างๆโดยมาจากกระบวนการคิดของเด็กให้มากที่สุด อาจจะมีการจัดบรรยากาศหรือคำชมเชยในผลงาน เพื่อช่วยในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยในประเทศไทย

อุบลรัตน์ ธนรุจิวงศ์ (2539) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมการคิดอเนกนัยที่มีต่อการพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ในเด็กอายุ 5 – 6 ปี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งมีอายุ 5 – 6 ปี โรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับกิจกรรมการคิดอเนกนัยที่มีต่อการพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์

ด้านความคิดคล่อง ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ เพิ่มขึ้น กว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์ทุกองค์ประกอบสูงกว่าเด็กในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กนิษฐา ชูจันทร์ (2541) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนภาษาธรรมชาติ โดยใช้แกนนำในหน่วยการสอนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยของนักเรียนอนุบาลปีที่ 3 ที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนอนุบาลหน้อย กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจำนวน 27 คน ผลการศึกษาวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาธรรมชาติ โดยใช้แกนนำหน่วยการสอนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ละมุล ชัชวาล (2543) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามปลายเปิดที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามอิสระ มีความความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามปลายเปิด มีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามอิสระ

มัลลิกา เจริญพจน์ (2546) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดหวมกคิด 6 ใบของ De Bono ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล ผลการศึกษพบว่า

1. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาลที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดหวมกคิด 6 ใบของ De Bono สูงกว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาลที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

2. ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออของเด็กอนุบาลที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดหวมกคิด 6 ใบของ De Bono สูงกว่าเด็กอนุบาลที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ.01

3. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาลที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดหมวดคิด 6 ใบของ De Bono หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ที่ระดับความมีนัยสำคัญ.01

4. ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออของเด็กอนุบาลที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดหมวดคิด 6 ใบของ De Bono หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ที่ระดับความมีนัยสำคัญ.01

วารงคณา กันประชา (2548) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือ ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือมีความคิดสร้างสรรค์ ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

Cliatt, Shaw, and Sherwood (1980) ได้ทำการศึกษาการฝึกความสามารถทางการคิดแบบอเนกนัยแก่เด็กอายุ 5 – 6 ปี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 5 – 6 ปี จำนวน 48 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนที่ใช้คำถามแบบอเนกนัยหรือแบบอื่น ผลการทดลองพบว่ากลุ่มทดลองมีความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

Bell (1985) ได้ศึกษาการเล่าเรื่องราวของเด็กชายอายุ 6 – 7 ปี โดยจับคู่ระหว่างสติปัญญา กับความคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การเรียบเรียงที่เล่าและการจินตนาการเรื่องราวมี่ความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์

Shaw, Cliatt, and Mary (1986) ได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบที่เหมาะสมในการฝึกครูเพื่อสนับสนุนให้เด็กเล็กเกิดความสามารถในการคิดอเนกนัยได้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเด็กเล็ก (อนุบาล) จำนวน 37 คน โดยครูที่ทำการสอนเด็กจะต้องได้รับการฝึกจากผู้เชี่ยวชาญก่อน ผลการทดลองพบว่า เด็กในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการคิดอเนกนัยมากกว่าเด็กในกลุ่มควบคุม และครูที่ได้รับการฝึกจากผู้เชี่ยวชาญมีความรู้ในการถามคำถามและมีคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดอเนกนัยมากกว่าครูในกลุ่มควบคุม

Shipley and Gay (1999) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของโปรแกรมการศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในโรงเรียนอนุบาลจำนวน 4 โปรแกรมกับความพร้อมของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่าความพร้อมของเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์กับโปรแกรมของการศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้ได้ประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาได้ด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ การคิด การถาม และการพัฒนาตามโปรแกรมต่างๆ สิ่งเหล่านี้สามารถส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้สูงขึ้นได้

กิจกรรมสร้างสรรค์

ความหมายกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

วรารณ รักษ์วิชัย (2527) กล่าวว่ากิจกรรมสร้างสรรค์ นั้นหมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อและสายตาให้สัมพันธ์กันเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการเขียน

ราณี ทองสวัสดิ์ และละออ ชุตินทร (2529) กล่าวว่ากิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมทางการวาดภาพด้วยสีเทียน การปั้นดินน้ำมัน การเล่นสี ฝึก ปะกระดาย วัสดุ เป็นต้น ที่สามารถพัฒนาทักษะการใช้มือกล้ามเนื้อและความคิดสร้างสรรค์อย่างดี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับงานศิลปศึกษาต่างๆ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การพับ ตัด ฝึก ปะ และประดิษฐ์เศษวัสดุ เป็นต้น ที่มุ่งพัฒนากระบวนการความคิดสร้างสรรค์ การรับรู้เกี่ยวกับความงามและส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกตามความรู้สึกและความสามารถของตัวเอง

จากที่ได้กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมที่จะกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเกิดกระบวนการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จินตนาการ และพัฒนาการในด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีการแสดงออกมาตามความรู้สึกรู้สึก และความสามารถของตัวเอง

ความสำคัญของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531) ได้สรุปความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. เด็กแสดงออกอย่างอิสระ ส่งเสริมอิสรภาพในการทำงาน ครูควรวางวัสดุอุปกรณ์ในพื้นที่ที่เด็กสามารถหยิบมาใช้ได้ และมีโอกาสเลือกหยิบได้ตามความพอใจ ในขณะที่เด็กสามารถแลกเปลี่ยนแนวคิดของตนกับเพื่อนๆ ได้
2. เด็กมีสุนทรียภาพต่อสิ่งแวดล้อม เด็กรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ เป็นสิ่งที่ควรได้รับการพัฒนาซึ่งผู้ใหญ่ควรทำตัวอย่างโดยการยอมรับและชื่นชมในผลงานของเด็ก โดยฝึกให้เด็กเห็นว่าทุกอย่างมีความสำคัญสำหรับตัวเขา ส่งเสริมให้เด็กรู้จักสังเกตสิ่งที่มีผลแปลกในสิ่งธรรมดาสามัญ ให้ได้ยินในสิ่งที่ไม่เคยได้ยิน และฝึกให้เด็กสนใจในสิ่งต่างๆ รอบตัว
3. เด็กเกิดความพอใจและสนุกสนานในขณะที่เด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่างๆ เด็กควรทำตามความพอใจและมีความสนุกสนาน การพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน เป็นโอกาสที่เด็กจะแสดงออกซึ่งความคิด และเป็นการพัฒนาทางภาษาไปด้วย การเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความสามารถทางสร้างสรรค์จะช่วยให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีกำลังใจ เข้าใจตนเองว่ามีความคิดที่ดีและมีความสามารถหลายอย่าง องค์กรประกอบที่ช่วยให้เด็กเกิดความพอใจ สนุกสนานในขณะที่ทำกิจกรรมคือ เวลาและสถานที่ เด็กต้องการเวลาทำงานมากพอที่จะได้ทำเสร็จตามความพอใจ และต้องการเนื้อที่กว้างขวางพอที่จะทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างสนุกสนาน

4. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ช่วยลดความตึงเครียดทางอารมณ์ การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายทางอารมณ์ ลดความกดดัน ความคับข้องใจและความก้าวร้าวลง ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จะช่วยให้เด็กแสดงออกและผ่อนคลายอารมณ์ได้ดีที่สุด

5. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ช่วยสร้างลักษณะนิสัยการทำงานที่ดี ในขณะที่เด็กทำงานต่างๆ ครูควรสอนระเบียบและนิสัยในการทำงานควบคู่กันไปด้วย เช่น เก็บของเป็นที่ ล้างมือเมื่อทำงานเสร็จแล้ว

6. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อจากการตัดกระดาษ ประดิษฐ์ภาพวาดภาพด้วยนิ้วมือ การต่อภาพ เป็นต้น กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ จะช่วยส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์ และความสัมพันธ์ระหว่างมือกับสายตาควบคู่กันไปด้วย

7. กิจกรรมสร้างสรรค์ช่วยให้เด็กรู้จักสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง เด็กจะชอบทำกิจกรรมและใช้วัสดุต่างๆ ซ้ำๆ กันเพื่อสร้างสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็น โอกาสที่จะใช้ความคิดริเริ่มและจินตนาการจากการค้นคว้า สำรวจ ฝึกฝนสร้างสิ่งใหม่ๆ ขึ้นจากการใช้วัสดุซ้ำๆ กัน

สัญลักษณ์ สุวรรณรัชมี (2533) กล่าวว่า ศิลปะเป็นแนวทางที่จะช่วยให้เด็กแสดงความสามารถ และความรู้สึกรักใคร่ของตนเองออกมาในรูปแบบ หรือสิ่งของเด็กจะใช้ศิลปะเพื่อเป็นสื่ออธิบายสิ่งที่เด็กทำ เห็น รู้สึก และคิดออกมาเป็นผลงาน การจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก จะช่วยให้เด็กมีโอกาสค้นคว้าทดลอง และสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตน ให้ผู้อื่นและโลกที่อยู่รอบตัวเด็กได้เข้าใจ

เลิศ อำนันทนะ (2535) ได้กล่าวถึง การที่เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้วยศิลปะสร้างสรรค์ที่เหมาะสม จะสามารถพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. พัฒนาการด้านสติปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ การที่เด็กได้สำรวจทดลอง ค้นคว้ากับวัสดุนานาชนิด เด็กจะมีการแก้ปัญหา เลือกรสชาติ ดัดสีในใจ วางแผนลงมือกระทำจริง รวมทั้งการวิจารณ์และการประเมินค่าในผลงานที่ตนแสดงออกจนสำเร็จขึ้นมา ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ ได้ตอบสนองต่อลักษณะนิสัยของเด็กที่อยากรู้อยากเห็น และขี้สงสัย ทำให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระเสรีภายใต้บรรยากาศที่สนุกสนาน เพลิดเพลิน

2. พัฒนาการทางด้านร่างกาย ส่งเสริมพัฒนาการการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กัน ระหว่างการใช้กล้ามเนื้อมือ และประสาทตา ทำให้อวัยวะต่างๆ ของร่างกายมีความแข็งแรงมีทักษะในการทำงานที่คล่องตัวดีขึ้น

3. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ ทำให้เด็กมีอารมณ์ชื่นบานสนุกสนาน ยิ่งเด็กประสบผลสำเร็จในงานที่ลงมือทำก็ยิ่งทำให้เด็กเชื่อมั่นในตนเอง บนพื้นฐานของความรักและความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง ส่งผลให้เด็กมีสุขภาพจิตที่ดี สามารถมองโลกที่สว่างงามด้วยสายตาที่สว่างงาม สดใสรอบคอบจนมีความรู้สึกที่ดีงามต่อผู้คนและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง

4. พัฒนาการด้านสังคม การจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะเพื่อพัฒนาการทางสังคมให้แก่เด็กอย่างเหมาะสม ได้แก่ การจัดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group process) ทำให้เด็กเรียนรู้และฝึกหัดด้านสังคม เช่น การวางแผน หรือปรึกษาหารือ การร่วมมือร่วมใจ การประนีประนอม การแก้ปัญหาความขัดแย้ง เป็นต้น มีผลให้เด็กลดความต้องการของตนเองเมื่อต้องการอยู่ร่วมในการทำงานร่วมกับเพื่อนหรือพี่น้องของตนที่แต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทำให้เด็กเกิดการพัฒนาด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งการเกิดกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ การกล้าแสดงออก เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย รู้จักสังเกต ค้นคว้า และส่งเสริมในทักษะการลงมือปฏิบัติออกมาเป็นผลงานของตนเอง

พัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

การศึกษาพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย จะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามวัยของเด็ก เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นพัฒนาการทางศิลปะก็จะมีพัฒนาการมากขึ้น ซึ่งมีนักการศึกษาได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

จากการศึกษาของ Lowenfeld and Brittain ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ 5 ขั้น และกล่าวถึง พัฒนาการทางศิลปะในช่วงอายุของเด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในขั้นพัฒนาการขีดเขียน (Scribbling stage) และขั้นเริ่มต้นการเขียนภาพให้มีความหมาย (Preschematic stage) ดังนี้ (วิบูลลักษณ์ สารวิจิตร, 2548 อ้างถึง Lowenfeld and Brittain, 1987)

1. **ขั้นขีดเขียน (Scribbling stage)** ในขั้นนี้เด็กอายุประมาณ 2 – 4 ปี เด็กในวัยนี้จะเริ่มขีดเขียนไปมาอย่างสะเปะสะปะบนพื้นห้องฝาผนังไม่เป็นรูปเป็นเรื่องใดๆ จากการขีดเขียนของเด็กแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวที่ไม่มีการควบคุมทางร่างกาย การขีดเขียนเช่นนี้จะไม่อยู่ในลักษณะเดิม มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นลำดับขั้นจนถึงอายุ 4 ปี ในระหว่างนี้สามารถแบ่งลักษณะของการขีดเขียนได้ 3 ระยะ คือ

1.1 **ขีดเขียนอย่างไม่มีระเบียบ (Disordered scribbling)** เป็นการขีดเขียนไม่เป็นระเบียบ เป็นเส้นยุ่งเหยิง ปราศจากความหมาย คู่มือเหมือนเป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนาน มีจุดหมายมุ่งหมายทางการวาด

1.2 **ขีดเขียนโดยมีการควบคุม (Controlled scribbling)** ในขั้นนี้เด็กจะค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างความเคลื่อนไหวกับการขีดเขียนบนกระดาษ สามารถบังคับควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้ดีขึ้น เริ่มมีความเชื่อมั่นในการลากเส้น แม้ว่าบางครั้งจะบังเอิญแล่นไปบ้าง เด็กจะพยายามควบคุมการเคลื่อนไหวในการขีดเขียน โดยมากเด็กขั้นนี้จะมีความพยายามในการขีดเขียนและประสบความสำเร็จ มีความสุขกับการขีดเขียนของตน เส้นจะมีลักษณะซ้ำๆ เส้นในขั้นนี้อาจเป็นเส้นที่ลากลงมาตรงๆ (Vertically) เส้นขวาง (Horizontal) หรือวงกลม (Circles) บางทีจะพบว่ามีการใช้จุดหรือรูปแบบเล็ก (Small pattern) ด้วย

1.3 **บอกชื่อสิ่งที่ขีดเขียน (Naming of scribbling)** ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 3 ปีครึ่งหรือใกล้ 4 ปี เด็กจะบอกสิ่งที่ตนเองเขียน เช่น “นี่คือแม่” “ฉันกำลังวิ่ง” แม้ว่าไม่จะเป็นรูปปร่างอย่างที่เด็กบอก แต่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับการขั้นต่อไปการที่เด็กบอกชื่อการขีดเขียนของตนได้แสดงว่าเด็กบรรลุขั้นหนึ่ง กล่าวคือ ความนึกคิดในทางการเคลื่อนไหว (Kinesthetic thinking) ของเด็กได้เปลี่ยนมาเป็นเป็นความคิดคำนึง (Imaginative thinking) ที่เกี่ยวกับภาพ

2. **ขั้นเริ่มต้นการเขียนภาพให้มีความหมาย (Preschematic stage)** ในขั้นนี้เด็กมีอายุราว 4 – 7 ปี ขั้นนี้เป็นขั้นเริ่มต้นของการแสดงออกที่มีความหมายซึ่งเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างการขีดเขียนที่ไม่มีรูปปร่างไปสู่การเขียนหรือการสร้างให้ปรากฏเป็นรูปปร่าง ภาพที่เด็กเขียนจะมีความหมายแก่ตัวเองเป็นผลจากการที่เด็กพยายามสนองความต้องการของตนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาพที่ตนเองเขียนกับความจริงของโลกภายนอก ลักษณะภาพวาดของเด็กวัย

นี้ สังเกตได้ง่ายจากส่วนประกอบในภาพคือ ลักษณะรูปคน การใช้ช่องไฟหรือการวางระยะช่องว่าง (Space) การใช้สีและการออกแบบ (Design) ซึ่งลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 รูปคน เขียนวงกลมเป็นสัญลักษณ์ของศีรษะ เส้นยาวเป็นแขนหรือขา มีลำตัว มีหน้าตาเพิ่มขึ้นแต่เส้นที่เขียนยังเป็นเพียงสัญลักษณ์ของอวัยวะนั้นๆ เท่านั้น

2.2 ช่องไฟ ไม่มีระเบียบ เด็กยังไม่เข้าใจว่าควรเขียนรูปบริเวณใดจึงจะเหมาะสม บริเวณใดมีที่ว่างเด็กก็จะเขียนสิ่งต่างๆ ลงบริเวณนั้น สิ่งต่างๆ ที่เด็กเขียนลงในภาพจึงมักกระจายกระจายไม่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน

2.3 สี เด็กใช้สีตามอารมณ์ สีใดสะดุดตา หรือตนเองชอบจะใช้สีนั้น การใช้สีไม่คำนึงถึงความเป็นจริง บางครั้งเด็กอาจใช้สีตรงตามความเป็นจริงได้เหมือนกัน ถ้าเด็กประทับใจสีของสิ่งนั้น

2.4 การออกแบบ ในขั้นนี้เด็กยังไม่มีการออกแบบ

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า พัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยช่วงอายุระหว่าง 4-7 ปี ขึ้นเริ่มต้นการเขียนภาพให้มีความหมาย Preschematic stage เด็กในช่วงวัยนี้จะเห็นสิ่งที่รู้จักแตกต่างไปจากสิ่งที่เขียนในภาพ การพัฒนาความคิดเกี่ยวกับคนและสิ่งของยังไม่ชัดเจน ในเรื่องของการใช้สีก็จะเลือกสีตามอารมณ์ สีใดที่สะดุดตา หรือสีที่ตนเองชอบก็จะใช้สีนั้น การใช้สีจะไม่คำนึงถึงความเป็นจริง แต่ถ้าเป็นสีที่ประทับใจก็จะใช้สีที่ตรงกับความเป็นจริงได้ ส่วนบริเวณว่างหรือช่องไฟ เด็กจะยังไม่เข้าใจว่าจะวาดรูปบริเวณใดจึงจะเหมาะสม แต่จะวาดลงไปโดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ตรงไหนมีพื้นที่ว่างเด็กก็จะวาดสิ่งต่างๆ ลงไป

หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย มีกิจกรรมและวิธีการมากมายที่จะส่งเสริมให้กับเด็กปฐมวัย ดังนี้

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นพบและได้ทดลองกับสื่ออุปกรณ์ทางศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาการคิดรวบยอดทางพื้นฐาน วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จากการสังเกตและประเมินภาพการจัดกิจกรรมศิลปะควรแนะนำหรือบอกเด็กเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ให้ใช้วิธีให้เด็กค้นพบกระบวนการทางศิลปะด้วยตนเอง โดยให้เด็กได้ค้นคว้าอย่างกว้างขวางจากอุปกรณ์ที่หลากหลาย ให้โอกาสแก่เด็กในการทำงานตามความพอใจและเป็นอิสระ ครูต้องเป็นผู้กระตุ้นจินตนาการของเด็กพร้อมกับการสนับสนุนให้เด็กแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงให้เด็กลอกเลียนหรือวาดภาพระบายสีจากสมุดภาพเพราะเท่ากับเป็นการปิดกั้นความคิดของเด็ก (Schirmacher, 1988)

ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญยิ่งและ Hilderbrand ได้เสนอแนะหลักการจัดกิจกรรมด้านศิลปะไว้ 10 ข้อดังนี้ (สาตินี บุโรดม, 2523 อ้างถึง Hilderbrand, 1975)

1. ให้ความสำคัญในกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าจะคำนึงถึงผลงานของเด็ก
2. สนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์โดยการหลีกเลี่ยงการให้เด็กวาดลอกเลียนแบบ หรือวาดภาพระบายสีจากสมุดวาดภาพ ซึ่งทำให้เด็กไม่มีความเป็นอิสระ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์
3. แสดงความชื่นชมต่อผลงานความก้าวหน้าของเด็ก
4. วางแผนและเตรียมกิจกรรมต่างๆสำหรับเด็กให้พร้อม
5. ควรจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆให้เด็กสามารถหยิบได้ง่ายและสะดวกในการใช้
6. ควรหลีกเลี่ยงคำถาม “กำลังทำอะไรอยู่” หรือเดาว่าสิ่งที่เด็กทำคืออะไร
7. ฝึกฝนแนะนำให้เด็กได้ลองฝึกปฏิบัติด้วยตัวเอง รู้จักการแสดงออกและมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย

8. ให้คิดว่ากิจกรรมทางด้านศิลปะมีความสำคัญเหมือนการจัดประสบการณ์ในการเขียนและการอ่าน

9. ให้ความรู้ในด้านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด และรูปร่างแก่เด็ก

10. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจจุดมุ่งหมายและแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะแก่เด็ก

สัจฉิภรณ์ สุวรรณรัมย์ (2533) กล่าวว่า ในหลักการจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็ก ต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ โดยจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก การเลือกกิจกรรม ควรเลือกกิจกรรมที่ช่วยฝึกให้เด็กเป็นคนช่างสังเกต คิดหาเหตุผล ฝึกการสร้างสรรค์ ฝึกลักษณะนิสัย ฝึกความพร้อมในการเรียน และช่วยให้เด็กได้พัฒนาทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญาไปพร้อมๆกัน

พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ (2537) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมทางศิลปะสำหรับเด็ก ผู้จัดการมุ่งหวังที่จะสื่อให้เด็กพัฒนาทักษะต่างๆ ทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยแสดงความสามารถในการรวบรวมความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับวัสดุ รูปร่าง สี และพื้นผิว

หลักการดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นั้นครูควรจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งแวดล้อม ให้พร้อมต่อการเรียนรู้ของเด็ก และต้องมุ่งเน้นส่งเสริมกิจกรรมที่让孩子ได้เกิดกระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ การกล้าแสดงออก และความคิดอิสระ โดยหลีกเลี่ยงการลอกเลียนแบบ เพราะจะทำให้เกิดการสกัดกั้นความคิดของตัวเอง

แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กอนุบาลนั้น มีอยู่มากมายแต่สามารถแบ่งออก เป็นกิจกรรมหลักได้ 5 กิจกรรม คือ (สัจฉิภรณ์ สุวรรณรัมย์, 2533)

1. กิจกรรมวาดเส้น
2. กิจกรรมระบายสี
3. กิจกรรมภาพพิมพ์
4. กิจกรรมประดิษมากรรม
5. กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง

1. กิจกรรมวาดเส้น มีจุดประสงค์ที่สำคัญ เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา พื้นฐานสำคัญของการวาดเส้นของเด็กอยู่ที่ ความสามารถในการควบคุมเส้น ให้เป็นไปตามที่เด็กต้องการ เด็กที่ไม่เคยฝึกการวาดเส้นมาก่อน จะไม่สามารถประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือได้ดี ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้เด็กทำงานตามสบาย จะวาดเส้นขนาดเล็กหรือใหญ่ วาดเป็นเรื่อง หรือไม่เป็นเรื่องก็ได้ ซึ่งอาจจะช่วยเด็ก ในเรื่องการแนะนำวัสดุอุปกรณ์ และการแสดงวิธีใช้อุปกรณ์ให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง อุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ ดินสอสีดำ ดินสอสี สีเทียน สีชอล์ก สีเมจิก ปากกาลูกกลิ้ง ปากกาปลายสักหลาด และฟู่กัน

2. กิจกรรมระบายสี กิจกรรมประเภทนี้ มุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาการทางกล้ามเนื้อมือ กับสายตาได้เป็นอย่างดี การสอนระบายสีให้กับเด็ก ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่า กิจกรรมนี้เป็น ประสบการณ์ใหม่สำหรับเด็ก ฉะนั้นเพื่อให้มีความละเอียด จึงต้องอธิบายวิธีการใช้สี การถือฟู่กัน การจุ่มสีที่มากมาย การระบายสี และการล้างทำความสะอาด กิจกรรมที่ขาดไม่ได้ในกิจกรรม ประเภทนี้ ได้แก่ การเขียนภาพด้วยนิ้วมือ (Finger painting) และสีที่นิยมใช้ในกิจกรรมระบายสี ได้แก่ สีฝุ่น สีโปสเตอร์ สีเทียน และสีเมจิก

3. กิจกรรมภาพพิมพ์ เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ จะชอบงานภาพพิมพ์มาก เพราะมีกิจกรรม หลายขั้นตอนน่าสนใจและเข้ากับวัยที่กำลังอยากรู้อยากเห็นของเด็ก การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับภาพ พิมพ์ จึงควรเริ่มต้นด้วยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เข้าใจก่อนว่า ภาพพิมพ์คืออะไร เช่น ใช้สีโปสเตอร์ทาที่ด้านหลังของเศษวัสดุ แต่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยคือ การพิมพ์ภาพจาก แม่พิมพ์นูน เช่น ใบไม้ ขนนก ลูกโป่ง ลูกกัญญาแจ ก้านไม้ขีด เป็นต้น

4. กิจกรรมประดิษมากรรม กิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กวัยนี้มากที่สุด จะเป็นงานดิน ได้แก่ การปั้นดิน โดยให้เด็กปั้นเป็นทรงกลม ปั้นม้วนยาวๆ เหมือนงู หรือปั้นอะไรก็ได้ตามใจชอบ หรือ กดวัสดุต่างๆลงบนแผ่นดิน เช่น กดลูกกัญญาแจ กดเหรียญบาท หรือแผ่นดินเป็นแผ่นบางๆ แล้วขีด

เขียนลงบนแผ่นดินนั้น การตัดแผ่นดินให้เป็นเส้นยาวๆหลายๆเส้น แล้วนำมาถักหรือสานเป็นตาข่าย สิ่งที่สำคัญก็คือ ไม่ควรแนะนำเด็กปั้นเป็นรูปต่างๆที่ต้องดูให้รู้เรื่อง เช่น วัว ควาย สุนัข แมว เพราะว่าเด็กวัยนี้ไม่สามารถปั้นตามคำบอกได้

5. กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง งานประดิษฐ์ที่ตกแต่งที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย มีไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นการเก็บสิ่งของที่ใช่แล้ว เช่น หลอดค้าย กาบมะพร้าว กล่องกระดาษ แกนกระดาษชำระ ตลับยาขีครองเท้า และกล่องไม้ขีดไฟ นำมาประกอบเป็นสิ่งต่างๆ ตามที่ต้องการ เป้าหมายของงานประดิษฐ์ มิได้มุ่งให้เด็กแสดงออกทางศิลปะแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะเน้นให้เด็กได้เรียนรู้การทำงาน ที่มีกระบวนการ หรือมีขั้นตอนด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) กล่าวถึงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ควรจัดมีดังนี้

1. การวาดภาพและระบายสี
  - 1.1 การวาดภาพด้วยสีเทียน หรือสีไม้
  - 1.2 การวาดภาพด้วยสีน้ำ เช่น พู่กัน ฟองน้ำ
  - 1.3 การละเลงสีด้วยนิ้วมือ
2. การเล่นกับสีน้ำ
  - 2.1 การเป่าสี
  - 2.2 การหยดสี
  - 2.3 การเทสี
3. การพิมพ์ภาพ
  - 3.1 การพิมพ์ภาพด้วยส่วนต่างๆของร่างกาย
  - 3.2 การพิมพ์ภาพด้วยวัสดุ พืช ผัก ต่างๆ

4. การปั้น เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโด เป็นต้น

5. การพับ นึก ตัดปะ

5.1 การพับอย่างง่าย

5.2 การฉีกปะ

5.3 การตัดปะ

6. การประดิษฐ์

6.1 การประดิษฐ์เศษวัสดุต่างๆ

6.2 การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดกาแฟ หลอดด้าย เป็นต้น

6.3 การสาน เช่น กระจาด ไบตอง ไบมะพร้าว เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ควรจัดให้กับเด็กปฐมวัย คือ กิจกรรมการวาดภาพระบายสี กิจกรรมพิมพ์ภาพ กิจกรรมการปั้น กิจกรรมการพับ นึก ตัดปะ กิจกรรมการประดิษฐ์ กิจกรรมการร้อยและการสาน ทุกๆกิจกรรมจะมุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนาเด็กในทุกๆด้าน

บทบาทครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

บทบาทหน้าที่ของครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีดังนี้ (กรวิภา สรรพกิจจานง, 2533)

1. เตรียมจัดโต๊ะเรียนและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนเด็กเข้าทำกิจกรรม
2. ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งควรจัดกิจกรรมไว้หลายๆอย่าง
3. ครูต้องพยายามให้เด็กทำกิจกรรมหมุนเวียนกันไปให้พอเหมาะกับเวลาที่กำหนดและให้ทำอย่างน้อย 2 กิจกรรม แล้วจึงไปเล่นตามมุมต่างๆในห้องเรียนได้

4. เมื่อทำเสร็จแล้วทุกคนต้องเก็บวัสดุและเครื่องมือที่ใช้ให้เข้าที่ ดูแลห้องให้สะอาด
5. เปิดโอกาสให้ทำงานกลุ่มอย่างมีระบบ
6. พยายามหาวิธีการให้เด็กได้ทำกิจกรรมหลายๆกิจกรรม มิใช่ เลือกทำเพียงกิจกรรมเดียว
7. ชมเชยให้กำลังใจ และช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรมให้ได้ผลสำเร็จบ้างตามสมควร
8. นำผลงานมาติดป้ายนิเทศ โดยการหมุนเวียนผลงานต่างๆของเด็กให้ครบทุกคน

พระพยางค์ กุลพิศาล (2536) กล่าวว่ากิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมเดียวที่สามารถทำให้เด็กเล็กๆ มีประสบการณ์ในการทำงานสำเร็จได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดกิจกรรมการสอนศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยครูจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้

1. วางแผนล่วงหน้าตลอดภาคการศึกษาว่าแต่ละสัปดาห์จะให้เด็กทำกิจกรรมอะไร ตามลำดับความยากง่ายของกลวิธีทำงานและความรู้โดยกำหนดจุดประสงค์และวิธีประเมินผลไว้ด้วยยิ่งดี
2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สภาพห้องเรียนและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับแผนที่วางไว้
3. ระหว่างที่เด็กทำกิจกรรมควรระลึกอยู่เสมอว่า

3.1 กิจกรรมที่จัดให้เน้นเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียนเพียงพอหรือไม่

3.2 หลีกเลี้ยงกิจกรรมที่让孩子ต้องทำแล้วมีผลงานเหมือนกันทั้งห้อง เพราะว่าการทำงานศิลปะสร้างสรรค์คือการแสดงออกทางการรับรู้เฉพาะตนและไม่ควรสอนหลักหรือทฤษฎีทางศิลปะใดๆทั้งสิ้น

3.3 พฤติกรรมการทำงานศิลปะของเด็กเล็กๆแต่ละคนไม่เหมือนกัน บางคนชอบนั่งทำงานที่โต๊ะ บางคนชอบนอนกับพื้น ควรให้อิสระอย่างเต็มที่ และ让孩子ทำงานด้วยความสุข

3.4 ให้ออกาสเด็กทำงานเป็นกลุ่มบ้างเพื่อฝึกประสบการณ์ทางสังคม

4. ให้ผู้ปกครองมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะขณะที่เด็กอยู่ที่บ้านด้วย เช่น ได้กำหนดเรื่องราวไว้ว่าสัปดาห์ต่อไปจะให้เด็กเขียนภาพเรื่องบ้านของฉัน ก็ควรมีหนังสือหรือบันทึกสั้นๆให้ผู้ปกครองได้ช่วยกระตุ้นจินตนาการเกี่ยวกับเรื่องนี้ระหว่างที่เด็กอยู่ที่บ้านด้วย เพื่อจินตนาการอันกว้างไกลและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. มีป้ายนิเทศหรือจัดแสดงผลงานทางศิลปะสร้างสรรค์ของห้องเรียนอย่างถาวรและสลับเปลี่ยนผลงานแสดงของเด็กอยู่เป็นประจำ

6. มีความเมตตาและหวังดีกับเด็กทุกคน โดยแสดงความรักและห่วงใยเด็กอยู่เสมอ พยายามใช้คำพูดที่ไพเราะหรือกระตุ้นจินตนาการของเด็กระหว่างการทำงานอยู่เสมอ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. ในแต่ละวันควรจัดกิจกรรมไม่น้อยกว่า 4 กิจกรรม และควรกำหนดให้เด็กทำได้อย่างน้อย 2 กิจกรรม

2. ในกรณีที่เด็กเลือกทำกิจกรรมเดียว เช่น ปั้นทุกครั้งโดยไม่เลือกทำกิจกรรมอื่นเลย ครูต้องหาวิธีจูงใจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอื่นให้ครบเพื่อเด็กจะได้พัฒนาได้ครบทุกด้าน

3. ขณะเด็กทำกิจกรรม ครูต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อคอยให้คำปรึกษาเมื่อเด็กต้องการ ครูจะต้องไม่บอกหรือสั่งให้ทำตามความเห็นของครูหรือทำเหมือนกันทั้งห้อง
4. ก่อนเรียนศิลปะในเรื่องใหม่ๆ ครูต้องอธิบายวิธีใช้วัสดุที่ถูกต้องให้เด็กทราบก่อนทุกครั้งพร้อมทั้งสาธิตให้ดูจนเข้าใจ
5. ชมเชยให้กำลังใจขณะทำงานหรือเมื่อทำสำเร็จ
6. กระตุ้นให้เด็กคิดเมื่อพบปัญหาแทนการบอก
7. เมื่อเด็กทำงานเสร็จควรให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ทำหรือภาพที่วาดเป็นการพัฒนาภาษาและความคิดของเด็ก
8. ครูควรบันทึกวันที่และรายละเอียดของภาพที่เด็กวาดเพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลงาน
9. นำผลงานติดป้ายนิเทศเพื่อให้กำลังใจ ผลงานไม่จำเป็นต้องเป็นผลงานที่ดีที่สุดแต่ควรเป็นผลงานของเด็กทุกคนหมุนเวียนกันไป เพราะผลงานบางชิ้นมีความหมายต่อเด็กมาก

จะเห็นได้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยไม่ว่าจะเป็นการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายโดยเด็กได้เลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระ มีการกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออก ให้คำชมเชย ให้กำลังใจ และนำเสนอผลงานในแต่ละกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทางด้านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างเต็มศักยภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยในประเทศไทย

กรวิภา สรรพกิจจานง (2533) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แบบอิสระ มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงกว่ากลุ่มเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้นำ ทั้งนี้เด็กที่ได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์การใช้กล้ามเนื้อเล็กอย่างอิสระตามความสามารถ ความสนใจของบุคคลอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังค้นพบว่า การทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยนั้น นอกจากส่งผลถึงความพร้อมทางด้านกล้ามเนื้อเล็กแล้วส่งผลรวมถึงทักษะต่างๆ เช่น การมองเห็น การสังเกต การฟัง การปฏิบัติตามคำสั่ง การคิด จินตนาการ และการแก้ปัญหา ซึ่งนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ของเด็กในระดับต่อไป

อารี เกษมรติ (2533) ได้ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักทะนุถนอม เมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามปกติ 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ

สุทธิพรรณ ชีรพงศ์ (2534) ได้ศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมและแบบครุไม่มีส่วนร่วม พบว่า 1) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม พบว่า ก่อนและหลังการทดลองกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วม และแบบครุไม่มีส่วนร่วม มีพฤติกรรมการร่วมมือแตกต่างกันกับการทดลอง 2) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วม และแบบครุไม่มีส่วนร่วม มีพฤติกรรมการร่วมมือสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุไม่มีส่วนร่วม

ชไมมน ศรีสุรักษ์ (2540) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และแบบปกติ พบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ก่อนและหลังทดลองมีความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกัน โดยหลังทดลองเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบปกติก่อนและหลังทดลองมีความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกัน โดยหลังทดลองเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และแบบปกติ มีความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกัน โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวนมีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

Seefeld (1979) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกการรับรู้เรื่องพื้นผิว (Texture) ของงานศิลปะในเด็กชั้นอนุบาล ซึ่งทำการทดลองกับนักเรียนโรงเรียนอนุบาลในสหรัฐอเมริกา จำนวน 60 คน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มทดลอง 1 ได้รับการฝึกจากโปรแกรมการฝึกและควบคุมการสอนโดยครูศิลปะ ซึ่งไม่เคสอนในโรงเรียนอนุบาล โดยจะฝึกเด็กอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที ในห้องเรียนศิลปะ กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกตามโปรแกรมการฝึกเป็นเวลา 20 อาทิตย์ ติดต่อกันครั้งละ 40 นาที ในห้องเรียนปกติ โดยครูสอนชั้นอนุบาลและนักเรียนกลุ่มควบคุม ไม่ได้รับการฝึกเกี่ยวกับการฝึกการสังเกตพื้นผิว การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และการใช้คำพูดในการอธิบาย การตีความ และการวิเคราะห์ผลงานศิลปะ บทเรียนทั้งหมดในโปรแกรมการฝึกจะเป็นการแนะนำคำศัพท์ที่เกี่ยวกับพื้นผิวของงานศิลปะที่ขรุขระและอ่อนนุ่ม และกิจกรรมเกี่ยวกับการสัมผัสและความรู้สึก ในการทดลองจะมีการสอบก่อนฝึก และเพิ่มนักเรียนทั้งสามกลุ่ม โดยใช้ The Boehm Test of Basic Concepts ซึ่งสอบทั้งการวาดภาพวิเคราะห์ ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มมีคะแนนหลังการฝึกสูงกว่าคะแนนก่อนการฝึกมาก และสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งคะแนนการวาดภาพและคะแนนการพูดอธิบายภาพงานศิลปะ และหลังการทดลองพบว่าไม่มีความแตกต่างของกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่ม

Douglas, Schwartz, and Taylor (1981) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของรูปแบบความคิดของนักเรียนชั้นอนุบาล กับวิธีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด โดยทดสอบกับนักเรียนชั้นอนุบาล โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มอายุ คือ 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี เครื่องมือที่ใช้ คือ The Acuff and Sieber – Suppes Manual (ADM) สำหรับการตรวจสอบการพูดจากการอธิบายและการตีความภาพงานศิลปะ และ Embedded Figures Test (EFT) สำหรับการตรวจสอบการพูด รูปแบบความคิดของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบคือ ภาพงานศิลปะ จำนวน 3 ภาพ ซึ่งเป็นภาพสี การทดสอบจะทดสอบทีละคน โดยให้นักเรียนดูภาพงานศิลปะทีละภาพ และถามคำถาม หลังจากนั้นนำคำพูดของนักเรียนมาตรวจสอบกับ (ASM) ส่วน (EFT) จะทดสอบนักเรียนหลังจากการทดสอบด้วยการดูภาพศิลปะแล้วผลการทดสอบพบว่ารูปแบบความคิดกับวิธีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดมีความสัมพันธ์กันในนักเรียนอายุ 5 ปี ส่วนในกลุ่มอายุ 3 ปี และ 4 ปี ไม่พบความสัมพันธ์

Kelley and Daniel (1986) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกตามแบบแผนเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นเวลา 10 สัปดาห์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่าความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กที่เข้าร่วมตามแผนกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาพบว่าการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยสามารถส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีการจัดกิจกรรมที่เป็นแบบรายกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และรายบุคคล มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย กิจกรรมสร้างสรรค์สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ทุกด้าน โดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์ จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยเลือกกิจกรรมสร้างสรรค์มาเป็นกิจกรรมในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลของกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์และเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย และหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอรรณฺญาสาธิต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย และหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนอรรณฺญาสาธิต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน

ขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) สุ่มเลือกโรงเรียนอรรณฺญาสาธิต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เนื่องจากมีความพร้อมยินดีให้ความร่วมมือในการทดลองจากนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2543) โดยการเลือกห้องเรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 3 จาก 4 ห้องเรียน เลือกมา 1 ห้องเรียน ซึ่งมีเด็กปฐมวัยจำนวน 30 คน เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เกี่ยวข้องกัน (Two dependent sample test) (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2545) โดยใช้รูปแบบ One group pretest – posttest design (ผ่องพรรณ ตรีชมงคลกุล และ สุภาพ นัตราภรณ์, 2540) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รูปแบบ One group pretest – posttest design

คะแนน	Treatment	คะแนน
O ₁	X	O ₂

O ₁	คือ	การทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลอง
X	คือ	การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน
O ₂	คือ	การทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานจำนวน 24 แผน ซึ่งเป็นแผนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง (ดัดแปลงและปรับปรุงจากแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 รวมทั้งหลักสูตร และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546)
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT –DP ของ Jellen and Urban

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน

1. ศึกษาข้อมูลและค้นคว้าเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ และกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานของเด็กปฐมวัย
2. ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 รวมทั้งหลักสูตร และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อเป็นแนวทางการเขียนแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานของเด็กปฐมวัย
3. นำแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง และแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
4. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน
5. นำแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อพิจารณาความเหมาะสมในประเด็นที่ศึกษาและความตรงในเชิงเนื้อหา (Content validity)
6. เมื่อผ่านการพิจารณาข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยนำแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง
7. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการนำแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานไปทดลองใช้ (Try out) ไปยัง โรงเรียน อรรถนุสาธิต

8. นำแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กปฐมวัยชายและหญิง จำนวน 29 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอรรณพสาธิต เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในเรื่องการใช้ภาษา คำสั่ง และระยะเวลาการทดลอง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

9. นำแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอรรณพสาธิต

2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณภาพและวิธีการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ที่เรียกว่าแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP (The Test for Creative Thinking – Drawing Production) ของ Jellen and Urban ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ที่มีลักษณะเป็นกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดประมาณ 5×5 นิ้ว ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้จะมีภาพและจุดอยู่ 5 แห่ง และอยู่ภายนอกกรอบอีก 1 แห่ง รวมเป็น 6 แห่งด้วยกัน ลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษ และดินสอ โดยใช้ทดสอบเป็นรายบุคคล หรือเป็นรายกลุ่ม ซึ่งกำหนดรูปแบบดังนี้ (อนินทิตา โปษะกฤษณะ, 2532)

1. สิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งเร้าที่จัดเตรียมไว้ในรูปของส่วนเล็กๆ มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน เช่น รูปครึ่งวงกลม รูปมุมฉาก รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิด รูปจุด รูปรอยเส้นประ รูปเส้นโค้ง คล้ายตัว S ซึ่งประกอบอยู่ด้านในและด้านนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่
2. การตอบสนองสิ่งเร้า กลุ่มตัวอย่างผู้สามารถตอบสนองได้อย่างอิสระตามจินตนาการ โดยการวาดภาพขึ้นมาภายในขอบเขตของช่วงเวลาที่กำหนดให้ และมีเกณฑ์สำหรับยึดถือเป็นหลักในการประเมินคุณค่าความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพทั้งหมด 11 เกณฑ์
3. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบทดสอบมาตรฐาน ซึ่ง Jellen and Urban ได้ทำการทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยนำแบบทดสอบไปใช้ทดสอบกับเด็กต่างระดับความรู้กันและได้ค่าสหสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

นำไปใช้กับเด็กพิเศษหูตึง จำนวน 22 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .91
 นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จำนวน 27 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .97
 นำไปใช้กับเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จำนวน 18 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .89
 นำไปใช้กับเด็กที่เรียนโปรแกรมคณิตศาสตร์ จำนวน 45 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .94
 โดยเด็กทุกกลุ่มที่กล่าวมานี้กำลังศึกษาอยู่ในเกรด 7 อายุระหว่าง 13 – 14 ปี

เมื่อปี พ.ศ. 2532 อนินทิตา โปษะกฤษณะ (2532) ได้นำแบบทดสอบเข้ามาใช้ใน ประเทศไทยโดยนำมาทดลองใช้กับเด็กระดับอนุบาลที่มีอายุระหว่าง 4.7 – 6.2 ปี จำนวน 48 คน ใน โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็น โรงเรียนอนุบาลของเอกชน และทำการทดสอบ 2 ครั้ง ได้ค่าความเชื่อมั่น .77 และ .96 ตามลำดับ

4. การใช้แบบทดสอบ

4.1 กลุ่มตัวอย่างจะได้รับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP และดินสอคำ ซึ่งไม่มียางลบ เพื่อมิให้กลุ่มตัวอย่างเปลี่ยนภาพที่วาดแล้ว

4.2 ผู้วิจัยอ่านคำสั่งให้กลุ่มตัวอย่างฟังเกี่ยวกับการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP โดยอ่านช้าๆและชัดเจน

4.3 เมื่อกลุ่มตัวอย่างเข้าใจแล้วให้ลงมือวาดภาพ ถ้าหากมีคำถามในช่วงที่กำลังทำแบบทดสอบ ผู้วิจัยควรบอกกลุ่มตัวอย่างให้วาดภาพอะไรก็ได้ตามที่ต้องการ และสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างวาดไม่ถือว่าผิด หากกลุ่มตัวอย่างยังมีคำถาม เช่น ถ้ามองถึงชิ้นส่วนที่ปรากฏอยู่รอบนอก ก็ให้ตอบในลักษณะเดิม ห้ามอธิบายเนื้อหาหรือวิธีการใดๆเพิ่มเติม นอกจากนี้ควรหลีกเลี่ยงการพาดพิงถึงเวลาที่ใช้ในการวาดภาพ

4.4 ผู้วิจัยบอกให้ผู้กลุ่มตัวอย่างตั้งชื่อเรื่อง ควรพูดเบาๆ เพื่อไม่ให้รบกวนคนอื่นที่ยังทำไม่เสร็จ แล้วเขียนชื่อเรื่องไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ เพราะจะใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการแปลผลการวาดภาพ

4.5 ผู้วิจัยจัดบันทึกเวลาการทำแบบทดสอบของผู้ที่ทำเสร็จก่อน 12 นาที ไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ พร้อมทั้งเขียนชื่อ อายุ เพศ ชื่อเรื่องหรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ตั้งไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ

4.6 ในการทดสอบกำหนดเวลา 15 นาที หลังจากนั้นผู้วิจัยจะเก็บแบบทดสอบทั้งหมด เขียนชื่อ อายุ เพศ และชื่อเรื่องหรือชื่อภาพที่ผู้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตั้งไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ

5. เกณฑ์การประเมิน การประเมินผลแบบทดสอบ ดำเนินการตามเกณฑ์การประเมินผลของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินผลทั้งหมด 11 เกณฑ์ ดังนี้ (รายละเอียดดูภาคผนวก ง หน้า 93)

5.1 การต่อเติม (Cn: Continuations)

5.2 ความสมบูรณ์ (Cm: Completions)

5.3 ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ (Ne: New elements)

5.4 การต่อโยงด้วยเส้น (Cl: Connections with a line)

5.5 การเชื่อมโยงที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (Cth: Connections with a theme)

5.6 การข้ามเส้นกั้นเขตโดยการใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบใหญ่ (Bfd: Boundary breaking fragment dependent)

5.7 การข้ามเส้นกั้นเขตอย่างอิสระโดยไม่ใช้ชิ้นส่วนนอกกรอบที่กำหนดให้ (Bfi: Boundary breaking fragment independent)

5.8 การแสดงความคิด ใกล้เคียง – ไกล หรือมิติของภาษา (Pe: Perspective)

5.9 อารมณ์ขัน (Hu: Humor)

5.10 การคิดแปลกใหม่ ไม่มีแบบแผนปกติ (Uc: Unconventionality)

5.11 ความเร็ว (Sp: Speed)

6. คะแนนรวมของแบบทดสอบ ด้านหลังของแบบทดสอบที่มีช่องเล็ก ๆ อยู่ 11 ช่อง แต่ละช่องจะมีรหัสสำหรับให้คะแนน วิธีการให้คะแนนให้พับส่วนล่างของแบบทดสอบขึ้นมา ก็สามารถให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมสูงสุดของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP คือ 72 คะแนน โดยมีรายละเอียดของคะแนนดังนี้ เกณฑ์ข้อที่ 1-11 ยกเว้นข้อ 10 คะแนนเต็มข้อละ 6 คะแนน ส่วนข้อ 10 แบ่งเป็น 4 ข้อย่อย ข้อย่อยละ 3 คะแนน รวม 12 คะแนน

7. เกณฑ์การตัดสินระดับคะแนนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP มีดังนี้

ได้คะแนนรวมต่ำกว่า 24 คะแนน	มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับต่ำ
ได้คะแนนรวมระหว่าง 24-47 คะแนน	มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง
ได้คะแนนรวมตั้งแต่ 48 คะแนนขึ้นไป	มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง

เนื่องจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP เป็นเครื่องมือสำหรับวัดค่าตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งวิธีการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ทั้ง 11 เกณฑ์ บางเกณฑ์ค่อนข้างเป็นอัตนัย (Subjective) ผู้วิจัยจึงนำแบบทดสอบไปใช้ทดลองกับเด็กปฐมวัยชายและหญิง จำนวน 29 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำแบบทดสอบที่ดำเนินการทดสอบแล้วมาตรวจให้คะแนน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ตรวจให้คะแนน และนำคะแนนมาหาค่าความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของ Cronbach (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ติดต่อทางโรงเรียนอรรณูสาธิต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เพื่อแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549
2. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนอรรณูสาธิต
3. ระยะเวลาการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) โดยนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการทดสอบด้วยตนเอง
4. นำแบบทดสอบที่ได้ไปตรวจให้คะแนน และนำคะแนนมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ
5. ระยะเวลาการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยนำกลุ่มตัวอย่างทำกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะทำการสอนทุก วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 แผน รวม ทั้งสิ้น 24 แผนในช่วงเวลา 09.00-10.00 น. รวมวันละ 60 นาที ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน

วัน	เวลา	กิจกรรม
พุธ	09.00 - 10.00 น.	กิจกรรมวาดภาพระบายสี กิจกรรมนีกปะ กิจกรรมปะติด กิจกรรมพิมพ์ภาพ
พฤหัสบดี	09.00 - 10.00 น.	กิจกรรมวาดภาพระบายสี กิจกรรมนีกปะ กิจกรรมปะติด กิจกรรมพิมพ์ภาพ
ศุกร์	09.00 - 10.00 น.	กิจกรรมวาดภาพระบายสี กิจกรรมนีกปะ กิจกรรมปะติด กิจกรรมพิมพ์ภาพ

6. ระยะเวลาหลังการทดลอง หลังจากกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานครบกำหนดแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบหลังการทดลองด้วยตนเอง ทำการทดสอบ (Posttest) อีกครั้ง โดยผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบโดยใช้แบบทดสอบชุดเดิม

7. หลังจากนั้นนำแบบทดสอบที่ได้ไปตรวจให้คะแนน แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ

8. นำคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งก่อนการทดลอง (Pretest) และหลังการทดลอง (Posttest) ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบครั้งแรก (Pretest) และการทดสอบครั้งหลัง (Posttest) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างมาหาค่าความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP วิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของ Cronbach (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538)

2. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบครั้งแรก (Pretest) และการทดสอบครั้งหลัง (Posttest) ของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่าร้อยละ (Percentage) (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2545)

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทางความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างก่อนการทดลอง (Pretest) และหลังการทดลอง (Posttest) ของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Dependent t- test (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2545)

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลของกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ และเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

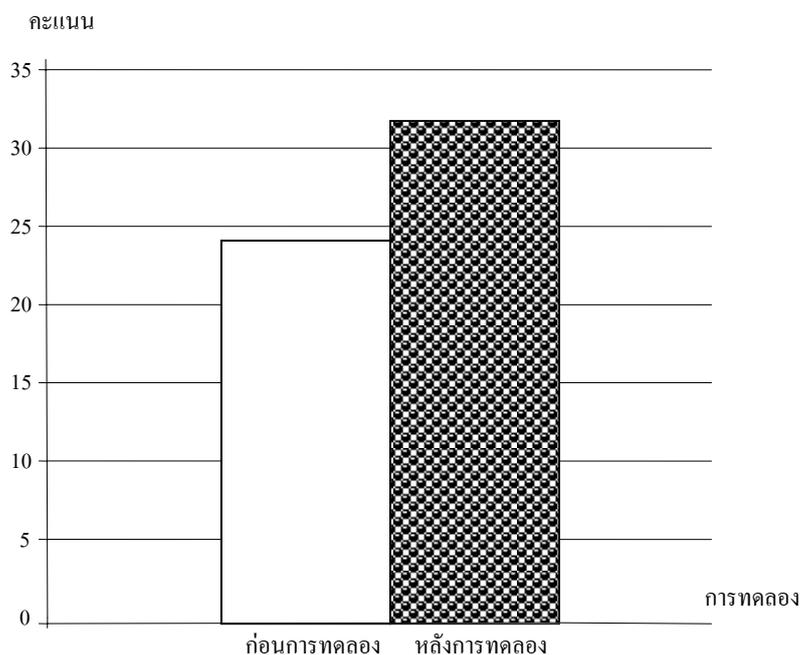
ตอนที่ 1 แสดงคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละของระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

ตอนที่ 1 แสดงคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละของระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง แสดงได้ในตารางที่ 4 และภาพที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 4 คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละของระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ก่อนการทดลอง	30	72	23.93	7.00	37.00
หลังการทดลอง	30	72	31.87	5.04	39.00

ภาพที่ 1 แผนภูมิแท่งแสดงระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

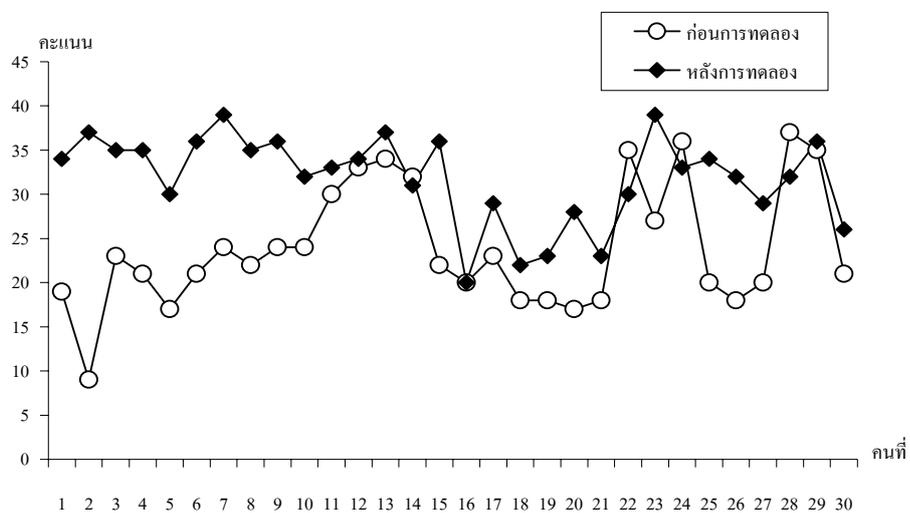
จากตารางที่ 4 และภาพที่ 1 พบว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานอยู่ในระดับต่ำ คือ มีคะแนนเฉลี่ยทางความคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 23.93 คิดเป็นร้อยละ 37.00 ของคะแนนเต็ม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 7.00 แต่หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน เด็กปฐมวัยมีระดับความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง คือ มีคะแนนเฉลี่ยทางความคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 31.87 คิดเป็นร้อยละ 39.00 ของคะแนนเต็ม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 5.04

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง แสดง
ได้ในตารางที่ 5 และภาพที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนการทดลอง	30	23.93	7.00	- 5.85
หลังการทดลอง	30	31.87	5.04	

* $P < 0.05$

ภาพที่ 2 กราฟเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง
 การทดลอง

จากตารางที่ 5 และภาพที่ 2 พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยทางความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกัน โดยระดับความคิดสร้างสรรค์ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานอยู่ในระดับต่ำ แต่หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานแล้ว เด็กปฐมวัยมีระดับความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานส่งผลให้คะแนนและระดับความคิดสร้างสรรค์เพิ่มสูงขึ้น

ข้อวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ และเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน ซึ่งผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานมีคะแนนเฉลี่ยทางความคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 31.87 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยเกิดการพัฒนาทางด้านความคิดสร้างสรรค์ จากการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่เป็นเช่นนี้ เพราะ กิจกรรมสร้างสรรค์ช่วยกระตุ้นความคิด จินตนาการอย่างอิสระ และทำให้เด็กสร้างสรรค์ผลงานอย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ อารี พันธุ์มณี (2537) ได้กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ ฝึกการรู้จักทำงานด้วยตนเอง และฝึกการแสดงออกทั้งทางความคิด การกระทำซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะ และ วิรุณ ตั้งเจริญ (2535) ได้กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ทำให้เด็กได้ใช้ความสามารถ และศักยภาพที่หลากหลาย ได้ใช้จินตนาการ ได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระช่วยให้เด็กเกิดความกล้า และความคล่อง สร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก ซึ่งการที่เด็กได้ทำกิจกรรมต่อเติมผลงาน ทำให้เด็กเกิดจินตนาการสร้างสรรค์ได้หลายแง่มุม มีความคิดละเอียดลออมากขึ้น กล้าคิด กล้าแสดงออกมากขึ้น สังกัดได้จากการทดลองตั้งแต่สัปดาห์แรกจนถึงสิ้นสุดการทดลอง เด็กมีพัฒนาการทางความคิดที่หลากหลาย ในผลงานของเด็กมีรายละเอียดและความชัดเจนภายในผลงานของแต่ละคนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มีพัฒนาการในการกล้าพูด กล้าอธิบายผลงานของตนเองได้ดีขึ้น ประกอบกับเด็กมีความ

รับผิดชอบมากขึ้น จากการใช้อุปกรณ์ที่จัดหามาให้มีการแบ่งปันกัน และช่วยกันเก็บของเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว เด็กเกิดความสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลิน สังเกตได้จากใบหน้าที่ยิ้มแย้ม และความกระตือรือร้น ขณะที่เด็กกำลังทำกิจกรรม

การต่อเติมผลงาน ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน มีการเชื่อมโยงความคิดจากผลงานเริ่มต้น และมีการต่อเติมในครั้งที่ 2 และ 3 ภายในแต่ละสัปดาห์ เด็กรู้จักที่จะเชื่อมโยงความคิดเดิมหรือประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมเข้ากับความคิดใหม่หรือประสบการณ์ที่ได้รับมาใหม่เข้าด้วยกัน หรือการนำความคิดเดิมมาผสมผสานกับความคิดใหม่ เกิดเป็นความคิดที่สร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งอารี พันธุ์ณี (2546) กล่าวว่า ความคิด จินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์ คิดค้นพบใหม่ ทางเทคโนโลยี เป็นความคิดหลากหลาย อาจเกิดจากความคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่าง ความคิดใหม่ๆกับประสบการณ์เดิมให้เกิดสิ่งใหม่ และ Torrance (1973) ได้กล่าวว่า ความสามารถของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์ผลผลิต หรือสิ่งแปลกๆใหม่ ที่ไม่รู้จักมาก่อน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้อาจจะเกิดจากการรวมเอาความรู้ต่างๆ ที่ได้จากประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ๆ ดังนั้นการเชื่อมโยงทางความคิดหรือการผสมผสานความคิดเป็นตัวส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน เป็นการประยุกต์ความคิดเดิมกับความคิดใหม่ๆให้ผสมผสานกันสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระด้วยความคิด จินตนาการของตนเอง จึงทำให้ความคิดสร้างสรรค์ได้พัฒนาสูงขึ้น

บทบาทของครูผู้สอน ครูเป็นผู้คอยกระตุ้น และเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้กับเด็ก สร้างบรรยากาศความเป็นมิตร สร้างความไว้วางใจ และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ William (1970) ที่กล่าวว่า การสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นั้น เป็นการสอนให้รู้จักคิด แสดงความรู้สึก กล้าแสดงออก และสอนอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในตัวเด็กคือการช่วยให้เด็กได้ค้นพบความคิดใหม่ และสามารถพัฒนาศักยภาพนั้น ให้เจริญเต็มที่ตามขีดความสามารถ และไม่เห็นด้วยกับการที่โรงเรียนเน้นให้เด็กเรียนวิชาการต่างๆมาก ทำให้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ก็มีเพียงบางวิธีเท่านั้น ดังนั้นขึ้นอยู่กับครูที่จะต้องเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่กระตุ้นส่งเสริม และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก (Davis, 1973) นอกจากนี้จะต้องการสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับเด็ก คือครูต้องใจกว้าง จริงใจต่อเด็ก เพื่อเด็กจะเป็นตัวของตัวเอง และกล้าแสดงออก ต้องมีการยืดหยุ่นได้ในเรื่องกฎระเบียบต่างๆบ้าง ไม่เคร่งครัดจนเกินไป (Buchwitz, 1981) จะทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาดีขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กปฐมวัย ดังนั้นครูและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยควรรีความสนใจกับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มศักยภาพต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน
- เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานก่อนและหลัง

สมมุติฐานของการวิจัย

- เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานมีระดับความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
- เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย และหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอรรณูสาธิต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย และหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนอรรณฺญาสาธิต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานจำนวน 24 แผน ซึ่งเป็นแผนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง (ดัดแปลงและปรับปรุงจากแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 รวมทั้งหลักสูตร และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546)
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT –DP ของ Jellen and Urban

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เตรียมเครื่องมือในการวิจัย และทดลองใช้เครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กปฐมวัยชายและหญิงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 29 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอรรณฺญาสาธิต เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในเรื่องของการใช้ภาษา คำสั่ง และระยะเวลาการทดลอง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยก่อนการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) สุ่มเลือกโรงเรียนอรรณฺญาสาธิต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เนื่องจากมีความพร้อมยินดีให้ความร่วมมือในการทดลองจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2543) โดยการ

เลือกห้องเรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 3 จาก 4 ห้องเรียน เลือกมา 1 ห้องเรียน ซึ่งมีเด็กปฐมวัยจำนวน 30 คน เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ดำเนินการทดลอง

3.1 ระยะเวลาการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) โดยนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำแบบทดสอบที่ได้ไปตรวจให้คะแนน และนำคะแนนมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ

3.2 ระยะเวลาการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 รวมเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยนำกลุ่มตัวอย่างมาทำกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยซึ่งการจัดกิจกรรมเป็นไปตามเวลาปกติของชั้นเรียน และทำการสอนทุกวันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ วันละ 1 แผน รวมทั้งสิ้น 24 แผน ในช่วงเวลาตั้งแต่ 09.00 – 10.00 น. รวมวันละ 60 นาที

3.3 ระยะเวลาหลังการทดลอง หลังจากกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) อีกครั้ง โดยผู้วิจัยใช้แบบทดสอบชุดเดิม หลังจากนั้นนำแบบทดสอบที่ได้ไปตรวจให้คะแนน แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ

4. นำคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งก่อน (Pretest) และหลังการทดลอง (Posttest) ไปทดสอบการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบครั้งแรก (Pretest) และการทดสอบครั้งหลัง (Posttest) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างมาหาค่าความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP วิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของ Cronbach (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538)

2. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบครั้งแรก (Pretest) และการทดสอบครั้งหลัง (Posttest) ของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่าร้อยละ (Percentage) (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2545)

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยทางความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างก่อนการทดลอง (Pretest) และหลังการทดลอง (Posttest) ของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Dependent t- test (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2545)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาคะแนนและระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานอยู่ในระดับต่ำ แต่หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานเด็กปฐมวัยมีระดับความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1. ครูควรอธิบายการทำกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กเข้าใจอย่างละเอียด ก่อนการทำกิจกรรมทุกครั้ง เนื่องจาก การทำกิจกรรมต่อเติมผลงานในระยะแรกเด็กยังไม่เข้าใจ และไม่คุ้นเคยในการทำกิจกรรม ทำให้ไม่เข้าใจว่าควรทำกิจกรรมอย่างไร

2. อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ควรมีความหลากหลายและไม่ซ้ำกัน เนื่องจากเด็กจะให้ความสนใจกับอุปกรณ์ที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำของเดิม แต่อาจจะต้องใช้อุปกรณ์ที่สามารถหาได้ตามท้องถิ่น หรือเป็นอุปกรณ์ที่มีราคาถูก เพราะจะต้องใช้อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมเป็นจำนวนมาก เพื่อให้เพียงพอต่อจำนวนของเด็ก

3. การที่เด็กได้นำผลงานที่ต่อเติมผลงานมาอธิบายหน้าชั้นเรียน จะช่วยพัฒนาภาษาในการพูด การกล้าแสดงออกของเด็ก และสร้างความมั่นใจในตนเองมากขึ้น สังกัดได้จากการอธิบายผลงานของเด็กในวันแรกๆ เด็กไม่กล้าพูด ไม่กล้าอธิบายผลงานของตนเอง เพราะอายุที่จะต้องออกมาพูด แต่เมื่อผ่านไปหลายครั้ง เด็กก็มีการพัฒนามากขึ้น กล้าพูด กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในการอธิบายผลงานของตนเองได้ดีขึ้น

4. จากการสังเกตการทำกิจกรรมต่อเติมผลงาน พบว่า ขนาดของกระดาษ A4 เป็นข้อจำกัดที่จะต่อเติมผลงาน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะให้เด็กใช้กระดาษที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อเด็กจะได้สร้างสรรค์ผลงานได้อย่างเต็มความสามารถ

5. ขณะที่เด็กทำกิจกรรมต่อเติมผลงานครูควรมีการบันทึกพฤติกรรมของเด็ก ขณะทำกิจกรรมด้วย เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนระดับความคิดสร้างสรรค์ และคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

6. สำหรับผู้ที่ต้องการจะนำรูปแบบการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานไปใช้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ควรจะมีการจัดกิจกรรมโดยไม่ต้องยึดตามหน่วยการเรียนรู้ และไม่ควรมุ่งบังคับกิจกรรม ให้เด็กได้ทำตามความคิด และจินตนาการอย่างอิสระ ก็อาจจะทำให้ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานที่มีผลต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ เช่น พัฒนาการทางด้านภาษา พัฒนาการทางด้านการแก้ปัญหา พัฒนาการทางด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานเป็นกลุ่มที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
3. ควรมีการศึกษาความคิดสร้างสรรค์กับกลุ่มที่เป็นเด็กพิเศษ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านอารมณ์ เป็นต้น
4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ในกลุ่มเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลของเอกชน ทั้งนี้เพราะระบบการเรียนการสอนที่แตกต่างกันอาจส่งผลต่อพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
5. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมวาดภาพระบายสี กิจกรรมฉีกปะ กิจกรรมปะติด กิจกรรมพิมพ์ภาพ ว่ามีผลต่อความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างไร

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กรวิภา สรรพกิจจานง. 2533. ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้นำและแบบอิสระ. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรมวิชาการ. 2546. คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กนิษฐา ชูจันทร์. 2541. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนภาษาธรรมชาติโดยใช้แกนนำในหน่วยการเรียนรู้การสอนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. 2542. การจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชไมมน ศรีสุรภัย. 2540. การศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และแบบปกติ. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐพงษ์ เจริญทิพย์. 2541. ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ที่สนะแบบของคร่อม. กรุงเทพมหานคร: สยามโอเวอร์ซีส์โปรด.
- คุณหญิง บริพัตร ณ อยุธยา. 2531. ที่สนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ในสัมมนาพิเศษเรื่อง การจัดการศึกษาปฐมวัย: ทิศทางที่ท้าทาย. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. 2543. วิธีวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ็น. การพิมพ์.

บุญเรียง ขจรศิลป์. 2545. สถิติวิจัย 1. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ็น.การพิมพ์.

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. 2537. ความคิดสร้างสรรค์: พรสวรรค์ที่พัฒนาได้. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ นัทรารักษ์. 2540. การออกแบบการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2536. สมอกลูกพัฒนาด้วยศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: แปลนพับลิชชิงจำกัด.

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภกา. 2542. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วิสิทธิ์พัฒนา.

พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ. 2537. ปฐมวัย: กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการและการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มัลลิกา เจริญพจน์. 2546. ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดหวมกคิด 6 ใบของ เดอ โบโน ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษา ปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ราสี ทองสวัสดิ์ และ ละออ ชูติกร. 2529. เอกสารชุดอบรม หน่วยที่ 6 การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและการศึกษาดูงาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

ละมุล ชัชวาล. 2543. ผลของการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบคำถามปลายเปิดที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษา ปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เลิศ อานันทนะ. 2535. เทคนิควิธีการสอนศิลปะเด็ก. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สุริยวิทยาสาน.

- วรางคณา กั้นประชา. 2548. **ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือ.**
 ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วารภรณ์ รักวิจัย. 2529. **การศึกษาก่อนวัยเรียน. เอกสารประกอบการสอน ก.ร. 311.**
 กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2535. **“การสร้างลักษณะเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ” ในเอกสารการสอนชุดวิชาการ
 สร้างเสริมลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 5. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร:
 สุโขทัยธรรมมาธิราช.**
- วิบูลลักษณ์ สารวิจิตร. 2548. **ศิลปะสำหรับครูประถม ภาควิชาหลักสูตรและการสอน**
 กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อ้างถึง Lowenfeld,
 V. and W. L. Brittain. 1987. **Creative and Mental Growth.** Eighth edition New
 York. Macmillan.
- สาตินี บุโรตม. 2523. **การสร้างแบบฝึกวาดภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. ปรินญา
 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างถึง
 Hilderbrand, V. 1975. **Guiding Young Children.** New York: Macmillan, Publishing.**
- ตัณฎักษณ์ สุวรรณรัศมี. 2533. **คู่มือการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1.**
 กรุงเทพมหานคร: สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี.
- สุทธิพรรณ ชีรพงศ์. 2534. **การศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยทำกิจกรรมศิลปะ
 สร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม. ปรินญาการศึกษา
 มหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2542. **เอกสารประกอบการอบรมครูในโรงเรียนเอกชน
 ระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.**

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2531. **คู่มือการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนประถมศึกษาแห่งชาติ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. 2534. **แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2534.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. 2537. **แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา พุทธศักราช 2536.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. 2541. **การสู่มาตรฐานการเรียนรู้_ ผู้ทักษะชีวิต: แนวคิดแนวทางในการพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และเป็นพลังในการสร้างสรรค์.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

อนินทิตา โปษะกฤษณะ. 2532. **การวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเซาท์เซิร์นอิลลินอยส์ ณ คาร์บอนเดล. (อัดสำเนา)

อารี เกษมรัตติ. 2533. **ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขันและแบบรักทะนุถนอม.** ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อารี รังสินันท์. 2532. **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนวัยรุ่นในเอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยรุ่น.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อารี พันธุ์ณี. 2537. **ความคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพมหานคร: 1412.

_____. 2546. **เล่นเรียนรู้สู่ความคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพมหานคร: ไชโย.

_____. 2547. **ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ไชโย.

- อารี พันธุ์ณี. 2547. **ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ไยโหม.
- อ้างอิง Guilford, J. P. 1967. **The Nature of Human Intelligence**. New York: McGraw – Hill.
- _____. 2547. **ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ไยโหม.
- อ้างอิง Torrance. E. P. 1965. **Rewarding Creative Behavior**. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- อุบลรัตน์ ชนรุจิวงศ์. 2539. **ผลของกิจกรรมการคิดแบบอเนกนัยที่มีต่อการพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ในเด็กอายุ 5 – 6 ปี**. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bell. C. A. 1985. “Stories Told by Six and Seven Years. Old Boy: Associations with Intelligence and Creativity.” **Dissertation Abstracts International**. 45 (05): 2752 – A.
- Buchwitz, W. 1981. “Creativity in the School Environment.” **Delta Kappa Gamma Bulletin**. 4 (47): 50 – 55.
- Bromfield, C. 2003. Promoting Creative Thinking through the Use of ICT. **Journal of Computer Assisted Learning**. 18 (36): 367 – 378.
- Cliatt, P. J., M. J. Shaw, and J. M. Sherwood. 1980. Effects of Training on the Divergent Thinking Abilities of Kindergarten Children. **Child Development**. 51 (102): 1061 – 1064.
- Davis, G. A. 1973. **Psychology of Problem Solving**. New York: Basic Book.
- Davis, G. A. and S. B. Rimm. 1994. **Education of the Gifted and Talented**. Boston: Allyn and Bacon.

De Bono, E. 1992. **Parallel Thinking: From Socratic Thinking to De Bono Thinking.**

London: Penguin Books.

Douglas, N., J. Schwatz, and J. Taylor. 1981. The relationship of Cognitive style of young children and their modes of responding to paintings. **Studies in Art Education.**

22 (1090): 24 – 32 .

Guilford, J. P. 1959. **Fundamental Statistics in Psychology and Education.** New York:

McGraw – Hill.

Guilford, J. P., and K. Hoepfner. 1971. **The Analysis of Intelligence.** New York:

McGraw – Hill.

Johnson. C. 1983. Problem – Solving: “Your Hey To Creative Thinking.” **Media and**

Methods. 19 (30): 12-14.

Jellen, G. and K. Urban. 1986. Test for Creative Thinking Drawing Production. **The**

Creative Child and Adult Quarterly. 7 (3): 137 – 155.

Kelly, R. and Daniel. 1986. Effects of an Administrative Plan for Excellence in Creative Arts

Experience on the Development of Creativity in First Graders. **Dissertation Abstracts**

International. 44 (01): 32- A

Lowenfeld, V. and W. Brittain. 1987. **Creative and Mental Growth.** New York: Macmillan

Publishing Company.

Mayesky, M. 1990. **Creative Activities for Young Children.** Ottawa: Delmar Publishers.

Meador, K. S. 1997. **Creative Thinking and Problem Solving for Young Learners.**

Colorado: Teacher Ideas Press.

- Rice, J. P. 1970. **The Gifted Developing Total Talent.** Illinois: Charles & C. Thomas Publishers.
- Schirmacher, R. 1988. **Art and Creative Development for Young Children.** New York: Delmar.
- Shaw, J., M. Cliatt, and J. P. Mary. 1986. A Model for Teacher to Encourage Divergent Thinking in Young Children. **Journal of Creative Behavior.** 10 (20): 81 – 88.
- Seefeld, C. 1979. The Effect of a Program Designed to Increase Young Children's of Texture. **Studies in Art Education.** 20 (984): 40 – 43.
- Shipley, T., and R. Gay. 1999. **Early Childhood.** New York: Macmillan.
- Torrance. E. P. 1962. **Guiding Creative Talent.** New Jersey: Prentice – Hall.
- _____. 1962. **Guiding Creative Talent.** New Jersey: Prentice – Hall. Cited Ligon, E.M. 1957. **The Growth and Development of Christian Personality.** New jersey: Prentice – Hall.
- _____. 1964. **Education and the Creative Potential.** Minneapolis: The Lund Press, Inc.
- _____. 1973. **Encouraging Creative Talent.** Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Wallach, M. A., and N. Kogan. 1965. **Modes of Thinking in Young Children.** New York: Holt, Rinehart and Winston.
- William, F. E. 1970. **Classroom Ideas for Encouraging Thinking and Feeling.** New York: D.O.K. Publishing.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน

1. รศ.สุดาวดี เหมทานนท์	อาจารย์ประจำสาขาศิลปะสัมพันธ์ ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. อาจารย์จู่ไรพร รอดเชื้อ	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคุณครูประจำ โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. อาจารย์อรรถพร ณ นครกัตัญญ	อาจารย์ประจำสาขาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายนามผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษาในการตรวจแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP

1. อาจารย์ประสิทธิ์รักษ์ เจริญผล	อาจารย์ใหญ่ประจำโรงเรียนอนุบาลจตุเวช กรุงเทพมหานคร
2. อาจารย์วรางคณา กันประชา	นักวิชาการองค์การบริหารส่วนตำบลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือในการทำวิทยานิพนธ์

(ตราครุฑ)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทร : 02579-7114

ที่ ศธ. 0513.10901 /

วันที่

พฤศจิกายน 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์สุดาวดี เหมทานนท์

สิ่งที่แนบมาด้วย หนังสือราชการจำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวทิพวรรณ พานเข้ม นิสิตปริญญาโท สาขาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลของกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย” ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร. ปัทมาวดี เล่ห์มงคล และดร. ชลาธิป สมานิติ

การวิจัยครั้งนี้ จำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย เพื่อนำผลการตรวจสอบเครื่องมือมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีคุณภาพต่อไป คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ประจำตัวนิสิตพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้มีคุณภาพ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ของ นางสาวทิพวรรณ พานเข้ม ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผศ.ดร. พนิด เข้มทอง)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(ตราครุฑ)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทร : 02579-7114

ที่ ศธ. 0513.10901 /

วันที่

พฤศจิกายน 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์จุไรพร รอดเชื้อ

สิ่งที่แนบมาด้วย หนังสือราชการจำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวทิพวรรณ พานเข้ม นิสิตปริญญาโท สาขาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลของกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย” ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร. ปัทมาวดี เล่ห์มงคล และดร. ชลาธิป สมานิติ

การวิจัยครั้งนี้ จำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย เพื่อนำผลการตรวจสอบเครื่องมือมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีคุณภาพต่อไป คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ประจำตัวนิสิตพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้มีคุณภาพ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ของ นางสาวทิพวรรณ พานเข้ม ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผศ.ดร. พนิด เข้มทอง)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(ตราครุฑ)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทร : 02579-7114

ที่ ศธ. 0513.10901 /

วันที่

พฤศจิกายน 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์อรพรรณ บุตรกัตัญญ

สิ่งที่แนบมาด้วย หนังสือราชการจำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวทิพวรรณ พานเข้ม นิสิตปริญญาโท สาขาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลของกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย” ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร. ปัทมาวดี เล่ห์มงคล และดร. ชลาธิป สมานิติ

การวิจัยครั้งนี้ จำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย เพื่อนำผลการตรวจสอบเครื่องมือมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีคุณภาพต่อไป คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ประจำตัวนิสิตพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้มีคุณภาพ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ของ นางสาวทิพวรรณ พานเข้ม ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผศ.ดร. พนิด เข้มทอง)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(ตราครุฑ)

ที่ ศธ. 0513.109 /

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

พฤศจิกายน 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ประสิทธิ์รักษ์ เจริญผล

สิ่งที่แนบมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวทิพวรรณ พานเข้ม นิสิตปริญญาโท สาขาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลของกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย” ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร. ปัทมาวดี เล่ห์มงคล และดร. ชลาธิป สมหาโติ

การวิจัยครั้งนี้ จำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย เพื่อนำผลการตรวจสอบเครื่องมือมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีคุณภาพต่อไป คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ประจำตัวนิสิตพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้มีคุณภาพ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ของนางสาวทิพวรรณ พานเข้ม ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร. พนิต เข้มทอง)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาควิชาการศึกษา

โทรศัพท์ 02 - 5797114

(ตราครุฑ)

ที่ ศธ. 0513.109 /

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

พฤศจิกายน 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์วรางคณา กันประชา

สิ่งที่แนบมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสาวทิพวรรณ พานเข้ม นิสิตปริญญาโท สาขาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลของกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย” ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร. ปัทมาวดี เล่ห์มงคล และดร. ชลาธิป สมหาโติ

การวิจัยครั้งนี้ จำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย เพื่อนำผลการตรวจสอบเครื่องมือมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีคุณภาพต่อไป คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ประจำตัวนิสิตพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้มีคุณภาพ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ของนางสาวทิพวรรณ พานเข้ม ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร. พนิต เข้มทอง)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาควิชาการศึกษา

โทรศัพท์ 02 - 5797114

(ตราครุฑ)

ที่ ศธ. 0513.109 /

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 1090

พฤศจิกายน 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ใช้สถานที่เพื่อทำการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอรรณฺญาสาธิต

ด้วยนางสาวทิพวรรณ พานเข้ม นิสิตปริญญาโท สาขาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้ทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “ผลของกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย”
ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ.ดร. ปัทมาวดี เล่ห์มงคล
และดร. ชลาธิป สมานิติ

ในการวิจัยครั้งนี้ จำเป็นต้องใช้สถานที่เพื่อทดลองแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติม
ผลงาน กับแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยประกอบการทำวิจัยในเรื่องดังกล่าว
ภาควิชาการศึกษาพิจารณาเห็นว่า โรงเรียนอรรณฺญาสาธิตเป็นสถานที่ที่เหมาะสมในการทำวิจัยครั้งนี้
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ขอใช้สถานที่ ในวันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ ตั้งแต่เดือนธันวาคม
พ.ศ. 2549 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ระหว่างเวลา 09.00 – 10.00 น.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาหวังว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร. พนิต เข้มทอง)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาควิชาการศึกษา

โทรศัพท์ 02 – 5797114

ภาคผนวก ค

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน
เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
และตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน

**คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน
เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย**

คำชี้แจง

1. แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน
2. ในการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนเอง ตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในแผนการจัดประสบการณ์
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมใช้เวลาในการสอน 8 สัปดาห์ติดต่อกัน โดยสอนสัปดาห์ละ 3 วัน คือวันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ วันละ 60 นาที / แผน
4. แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน มีทั้งหมด 8 เรื่องจำนวน 24 แผน สอนสัปดาห์ละ 1 เรื่อง ต่อ 3 แผนการจัดกิจกรรม
  - 4.1 เรื่อง บ้านแสนสุข
  - 4.2 เรื่อง ต้นไม้ให้คุณ
  - 4.3 เรื่อง ดอกไม้แสนสวย
  - 4.4 เรื่อง สัตว์น้อยของหนู
  - 4.5 เรื่อง สิ่งแวดล้อมที่สวยงาม
  - 4.6 เรื่อง อาหารดีมีประโยชน์
  - 4.7 เรื่อง คณิตแสนสนุก
  - 4.8 เรื่อง ท่องเที่ยวไปกับยานพาหนะ
5. ในแต่ละแผนผู้สอนจะดำเนินกิจกรรมให้สัมพันธ์กับเรื่องที่กำหนด และจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมวาดภาพ กิจกรรมฉีกปะ กิจกรรมปะติด และกิจกรรมพิมพ์ภาพ โดยที่เด็กสามารถเลือกผลงานจากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งได้ตามต้องการมาต่อเติมในวันที่ 2 และ 3 โดยกิจกรรมต้องไม่ซ้ำกับกิจกรรมเดิมที่ทำไปแล้ว พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้อธิบายผลงานที่ตนเองสร้างสรรค์ขึ้น

ตารางผนวกที่ 1 กิจกรรมการทดลองประจำวัน

สัปดาห์ที่	กิจกรรม	อุปกรณ์
1	กิจกรรมวาดรูประบายสี	สีไม้ ระบาย A4
	กิจกรรมฉีกปะ	กระดาษว่าว กระดาษหนังสือพิมพ์ กาว ระบาย A4
	กิจกรรมปะติด	ทรายสี มะกะโรนี เมล็ดถั่วแดง เมล็ดถั่วลิสง กาว ระบาย A4
	กิจกรรมพิมพ์ภาพ	ลูกกัญญาแจ หลอดค้าย กระจกม สีโปสเตอร์ ระบาย A4
2	กิจกรรมวาดรูประบายสี	สีเทียน ระบาย A4
	กิจกรรมฉีกปะ	กระดาษนิตยสาร กาว ระบาย A4
	กิจกรรมปะติด	ไหมพรม เมล็ดถั่วเขียว เปลือกดินสอ กาว ระบาย A4 กรรไกร
	กิจกรรมพิมพ์ภาพ	ใบไม้ชนิดต่างๆ ดอกโป๊ยยกี้ ไม้ไอศกรีม สีโปสเตอร์ ระบาย A4
3	กิจกรรมวาดรูประบายสี	สีชอล์ก ระบาย A4
	กิจกรรมฉีกปะ	กระดาษห่อของขวัญ กาว ระบาย A4
	กิจกรรมปะติด	เมล็ดงา หลอดดูด เศษผ้าลูกไม้ กาว ระบาย A4 กรรไกร
	กิจกรรมพิมพ์ภาพ	ฝาขวดน้ำชนิดต่างๆ กิ๊พหนีบผ้า ก้านกล้วย สีโปสเตอร์ ระบาย A4
4	กิจกรรมวาดรูประบายสี	สีไม้ ระบาย A4
	กิจกรรมฉีกปะ	กระดาษสี กาว ระบาย A4
	กิจกรรมปะติด	เปลือกข้าวโพด ข้าวตอก ถุงพลาสติกสี กาว ระบาย A4 กรรไกร
	กิจกรรมพิมพ์ภาพ	นิ้วมือ สีโปสเตอร์ ระบาย A4

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	กิจกรรม	อุปกรณ์
5	กิจกรรมวาดรูประบายสี	สีเทียน ระบาย A4
	กิจกรรมฉีกปะ	กระดาษหนังสือพิมพ์ กาว ระบาย A4
	กิจกรรมปะติด	สำลี ริบบิ้น เชือกฟาง กาว ระบาย A4 กรรไกร
	กิจกรรมพิมพ์ภาพ	ชั่งข้าวโพด ใบผักกาด สีโปสเตอร์ ระบาย A4
6	กิจกรรมวาดรูประบายสี	สีชอล์ก ระบาย A4
	กิจกรรมฉีกปะ	แผ่นพับโฆษณาอาหาร กาว ระบาย A4
	กิจกรรมปะติด	ลูกบิดสี ข้าวเปลือก กาว ระบาย A4
	กิจกรรมพิมพ์ภาพ	แครอทแกะสลัก มันฝรั่งแกะสลัก สีโปสเตอร์ ระบาย A4
7	กิจกรรมวาดรูประบายสี	สีไม้ ระบาย A4
	กิจกรรมฉีกปะ	กระดาษมันปู กาว ระบาย A4
	กิจกรรมปะติด	เปลือกหอย เส้นสปาเก็ตตี้ กาว ระบาย A4 กรรไกร
	กิจกรรมพิมพ์ภาพ	หัวไชเท้าแกะสลัก ข้าวโพดอ่อน หลอดดูดขนาดใหญ่
8	กิจกรรมวาดรูประบายสี	สีเทียน ระบาย A4
	กิจกรรมฉีกปะ	กระดาษว่าว กระดาษนิตยสาร กาว ระบาย A4
	กิจกรรมปะติด	เมล็ดลูกเดือย เชือกขาวแดง กาว ระบาย A4 กรรไกร ลูกน้ำเต้าแกะสลัก หลอดด้าย ฝาขวดน้ำชนิดต่างๆ
	กิจกรรมพิมพ์ภาพ	สีโปสเตอร์ ระบาย A4

แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน

เรื่อง สัตว์น้อยของหนู สัปดาห์ที่ 4 ครั้งที่ 1

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
2. เด็กสามารถบอกชื่อผลงานจากจินตนาการของตน และอธิบายรายละเอียดของผลงานได้
3. เด็กบอกชื่อของสัตว์ต่างๆได้

กิจกรรม

1. ครูทอคำคล้องจอง “สัตว์ป่า่าาเริง” ให้เด็กฟัง และให้เด็กพูดตาม
2. สนทนาเนื้อหาของคำคล้องจอง พร้อมทั้งให้เด็กบอกชื่อของสัตว์ๆที่เด็กรู้จัก
3. เด็กทอคำคล้องจอง พร้อมทั้งทำท่าทางประกอบตามจินตนาการของเด็ก
4. ข้อปฏิบัติในขณะที่เด็กทำกิจกรรม
  - เด็กจะเข้ากลุ่มเพื่อทำกิจกรรมได้ไม่เกินกลุ่มละ 8 คน
  - สัญญาณเตือน เมื่อได้ยินเสียงนกหวีด ให้หยุดทำกิจกรรม และเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้

เรียบร้อย

- เด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมได้ตามความสนใจ แต่ต้องให้ครบทั้ง 4 กิจกรรม

5. ครูอธิบายและแนะนำกิจกรรม

- กิจกรรมที่ 1 วาดภาพ โดยให้เด็กวาดรูปสัตว์ลงในกระดาษ A4 พร้อมทั้งระบายสีด้วยสีไม้ตามจินตนาการของเด็ก
- กิจกรรมที่ 2 ฉีกปะ โดยให้เด็กฉีกกระดาษเป็นรูปสัตว์ตามจินตนาการของเด็ก และนำมาปะลงบนกระดาษ A4
- กิจกรรมที่ 3 ปะติด โดยนำวัสดุต่างๆได้แก่ เปลือกข้าวโพด ข้าวตอก ฯลฯ มาปะติดลงบนกระดาษ A4 ให้เป็นรูปสัตว์ตามจินตนาการของเด็ก
- กิจกรรมที่ 4 พิมพ์ภาพ โดยเด็กใช้นิ้วมือพิมพ์ลงบนกระดาษ A4 ให้เกิดเป็นรูปสัตว์ตามจินตนาการของเด็ก

6. เด็กเข้ากลุ่มกิจกรรมตามความสนใจ เมื่อครบทั้ง 4 กิจกรรมแล้ว เด็กจะได้ผลงาน คนละ 4 ชิ้น ให้เด็กนำผลงานที่เด็กชอบไปเก็บไว้ในที่เก็บผลงานของตน คนละ 1 ชิ้น เพื่อเก็บไว้ ต่อเติมผลงานแบบผสมผสานในวันต่อไป

7. ให้เด็กแต่ละคนนำเสนอผลงานที่เหลือ 3 ชิ้น โดยบอกชื่อผลงาน พร้อมทั้งอธิบาย รายละเอียดของผลงาน

ประเมินผล

1. ตรวจผลงาน
2. สังเกตขณะเด็กทำกิจกรรม และการนำเสนอผลงาน

คำคล้องจอง สัตว์ป่าร้ายแรง

ผู้แต่ง: แพง ชินพงศ์

เสือเดินเล่นไปมา
เจ้าอีกาบินมาเร็วไว
ลิงน้อยโหนเถาวัลย์แกว่งไกว
แล้วพร้อมใจ ร้องรำทำเพลง

แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน
เรื่อง สัตว์น้อยของหนู สัปดาห์ที่ 4 ครั้งที่ 2

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
2. เด็กสามารถบอกชื่อผลงานจากจินตนาการของตน และอธิบายรายละเอียดของผลงานได้
3. เด็กสามารถทำท่าทางการเคลื่อนไหวของสัตว์ต่างๆได้

กิจกรรม

1. ครูท่องคำคล้องจอง “กระโดด กระดืบ กระด๊อก กระแต๊ก” ให้เด็กฟังแล้วให้เด็กพูดตาม
2. สนทนาเนื้อหาของคำคล้องจอง พร้อมทั้งทำท่าทางประกอบ
3. ให้เด็กแสดงการเคลื่อนไหวของสัตว์ตามจินตนาการจากชื่อสัตว์ที่ครูบอก
4. ข้อปฏิบัติในขณะที่เด็กทำกิจกรรม
  - เด็กจะเข้ากลุ่มเพื่อทำกิจกรรมได้ไม่เกินกลุ่มละ 8 คน
  - สัญญาณเตือน เมื่อได้ยินเสียงนกหวีด ให้หยุดทำกิจกรรม และเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย
  - เด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมได้ตามความสนใจ
5. ครูอธิบายและแนะนำกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 วาดภาพ โดยให้เด็กวาดรูปสัตว์กำลังเคลื่อนไหวลงในกระดาษ A4 พร้อมทั้งระบายสีด้วยสีไม้ตามจินตนาการของเด็ก

กิจกรรมที่ 2 ฉีกปะ โดยให้เด็กฉีกกระดาษเป็นรูปสัตว์กำลังเคลื่อนไหวตามจินตนาการของเด็ก และนำมาปะลงบนกระดาษ A4

กิจกรรมที่ 3 ปะติด โดยนำวัสดุต่างๆ ได้แก่ เปลือกข้าวโพด ข้าวตอก ฯลฯ มาปะติดลงบนกระดาษ A4 ให้เป็นรูปสัตว์ที่กำลังเคลื่อนไหวตามจินตนาการของเด็ก

กิจกรรมที่ 4 พิมพ์ภาพ โดยเด็กใช้นิ้วมือพิมพ์ลงบนกระดาษ A4 ให้เกิดเป็นรูปสัตว์ที่กำลังเคลื่อนไหวตามจินตนาการของเด็ก

6. ให้เด็กนำผลงานที่เด็กเลือกจากครั้งที่ 1 ออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน และต่อเติมผลงานแบบผสมผสานโดยกิจกรรมต้องไม่ซ้ำกับครั้งที่ 1 เมื่อเสร็จแล้วให้นำผลงานไปเก็บไว้ในกล่องเก็บผลงานของตนเพื่อให้นำมาต่อเติมอีกในวันที่ 3

7. หลังจากทำกิจกรรมต่อเติมแบบผสมผสานเสร็จแล้ว เด็กสามารถทำกิจกรรมสร้างสรรค์ในกลุ่มอื่นได้ตามความสนใจ

8. ให้เด็กแต่ละคนนำเสนอผลงานกิจกรรมสร้างสรรค์โดยบอกชื่อผลงาน พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของผลงาน

ประเมินผล

1. ตรวจผลงาน
2. สังเกตขณะเด็กทำกิจกรรม และการนำเสนอผลงาน

คำคล้องจอง กระจุด กระจับ กระจอก กระจัก

ผู้แต่ง: สุภาพร เทพยสุวรรณ และแพง ชินพงศ์

กบ กระจุด กระจุด หนอน กระจับ กระจับ
เต่า กระจอก กระจอก

กระจุด...กระจับ...กระจอก...กระจัก...

งูเลื้อย แสก แสก

น้องตีกลอง ตึก ตึก งูเลื้อยหนีไป

แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน
เรื่อง สัตว์น้อยของหนู สัปดาห์ที่ 4 ครั้งที่ 3

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
2. เด็กสามารถบอกชื่อผลงานจากจินตนาการของตน และอธิบายรายละเอียดของผลงาน

ได้

3. เด็กสามารถบอกชื่อ และลักษณะที่เป็นอยู่ของสัตว์ได้

กิจกรรม

1. นำรูปภาพที่อยู่ของสัตว์ให้เด็กดู เช่น กรงนก คอกหมู เล้าไก่ ฯลฯ และสนทนาถึงรูปภาพที่เด็กได้ดู
2. แบ่งกลุ่มเด็กกลุ่มละ 5 คน ให้เด็กช่วยกันจับคู่ภาพสัตว์กับที่อยู่อาศัย
3. ข้อปฏิบัติในขณะที่เด็กทำกิจกรรม
  - เด็กจะเข้ากลุ่มเพื่อทำกิจกรรมได้ไม่เกินกลุ่มละ 8 คน
  - สัญญาณเตือน เมื่อได้ยินเสียงนกหวีด ให้หยุดทำกิจกรรม และเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้

เรียบร้อย

- เด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมได้ตามความสนใจ

4. ครูอธิบายและแนะนำกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 วาดภาพ โดยให้เด็กวาดรูปที่อยู่อาศัยของสัตว์ลงในกระดาษ A4 พร้อมทั้งระบายสีด้วยสีไม้ตามจินตนาการของเด็ก

กิจกรรมที่ 2 ฉีกปะ โดยให้เด็กฉีกกระดาษเป็นรูปที่อยู่อาศัยของสัตว์กำลังเคลื่อนไหวตามจินตนาการของเด็ก และนำมาปะลงบนกระดาษ A4

กิจกรรมที่ 3 ปะติด โดยนำวัสดุต่างๆ ได้แก่ เปลือกข้าวโพด ข้าวตอก ฯลฯ มาปะติดลงบนกระดาษ A4 ให้เป็นรูปที่อยู่อาศัยของสัตว์ตามจินตนาการของเด็ก

กิจกรรมที่ 4 พิมพ์ภาพ โดยเด็กใช้นิ้วมือพิมพ์ลงบนกระดาษ A4 ให้เกิดเป็นรูปที่อยู่อาศัยของสัตว์ตามจินตนาการของเด็ก

5. ให้เด็กนำผลงานที่ต่อเติมผลงานแบบผสมผสานจากครั้งที่ 1,2 มานำเสนอหน้าชั้นเรียน และให้ต่อเติมผลงานแบบผสมผสานกับกิจกรรมสร้างสรรค์อีก 1 กิจกรรม โดยกิจกรรมจะต้องไม่ซ้ำกับครั้งที่ 1 และ 2

6. หลังจากทำกิจกรรมต่อเติมผลงานแบบผสมผสานเสร็จแล้ว เด็กสามารถทำกิจกรรมสร้างสรรค์ในกลุ่มอื่นได้ตามความสนใจ

7. ให้เด็กแต่ละคนนำเสนอผลงานที่เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยบอกชื่อผลงาน พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของผลงาน

ประเมินผล

1. ตรวจผลงาน
2. สังเกตขณะเด็กทำกิจกรรม และการนำเสนอผลงาน

สื่อและอุปกรณ์สัปดาห์ที่ 4

สื่อ

- คำคล้องจอง สัตว์ป่าว่าเรียง และกระโดด กระดืบ กระต๊อก กระแต๊ก
- รูปภาพที่อยู่อาศัยของสัตว์ และรูปภาพสัตว์

อุปกรณ์

กิจกรรมวาดภาพ

1. สีไม้
2. กระดาษ A4

กิจกรรมฉีกปะ

1. กระดาษสี
2. กาว
3. กระดาษA4

กิจกรรมปะติด

1. เปลือกข้าวโพด
2. ข้าวตอก
3. ถุงพลาสติกสี
4. กาว
5. กระดาษA4
6. กรรไกร

กิจกรรมพิมพ์ภาพ

1. นิ้วมือของเด็กๆ
2. สีโปสเตอร์
3. กระดาษA4

ภาคผนวก ง

คู่มือการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP

คู่มือการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP (The Test for Creative Thinking – Drawing Production) ของ Jellen and Urban มีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะของแบบทดสอบ

1.1 สิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งเร้าที่จัดเตรียมไว้ในรูปของส่วนเล็กๆ มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน เช่น รูปครึ่งวงกลม รูปมุมฉาก รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิด รูปจุด รูปรอยเส้นประ รูปเส้นโค้งคล้ายตัว S ซึ่งประกอบอยู่ด้านในและด้านนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่

1.2 การตอบสนองสิ่งเร้า ผู้ถูกทดสอบสามารถตอบสนองได้อย่างอิสระตามจินตนาการโดยการวาดภาพขึ้นมาภายในขอบเขตของช่วงเวลาที่กำหนดให้ และมีเกณฑ์สำหรับยึดถือเป็นหลักในการประเมินคุณค่าความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพทั้งหมด 11 เกณฑ์

2. การใช้แบบทดสอบ

2.1 ผู้ถูกทดสอบจะได้รับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP และดินสอดำซึ่งไม่มียางลบ เพื่อมิให้กลุ่มตัวอย่างเปลี่ยนแปลงภาพที่วาดแล้ว

2.2 ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งซ้ำๆ และชัดเจนดังนี้ “ภาพที่วางอยู่ข้างหน้าเด็กๆขณะนี้ เป็นภาพที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วาดเริ่มลงมือวาดแต่ถูกขัดจังหวะเสียก่อน ขอให้เด็กๆวาดต่อให้สมบูรณ์ จะวาดเป็นภาพอะไรก็ได้ตามที่เด็กๆต้องการ ไม่มีภาพใดที่ถือว่าผิด ภาพทุกภาพเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้น เมื่อวาดภาพเสร็จแล้วขอให้นำมาส่งครู”

2.3 เมื่อผู้ถูกทดสอบเข้าใจแล้วให้ลงมือวาดภาพ ถ้าหากมีคำถามในช่วงที่กำลังทำแบบทดสอบ ผู้ทดสอบอาจตอบในลักษณะ “เด็กๆอยากวาดภาพอะไรก็ได้ตามที่อยากวาดทุกรูปที่วาดเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้น ทำอย่างไรก็ได้ไม่มีสิ่งใดผิด” หากผู้ถูกทดสอบยังมีคำถาม เช่น ถามถึงชิ้นส่วนที่ปรากฏอยู่รอบนอก ก็ให้ตอบในลักษณะเดิม ห้ามอธิบายเนื้อหาหรือวิธีการใดๆเพิ่มเติม

นอกจากนี้ควรหลีกเลี่ยงการพาดพิงถึงเวลาที่ใช้ในการวาดภาพ ผู้ทดสอบอาจกล่าวในลักษณะ “เริ่มวาดได้เลยไม่ต้องกังวลเรื่องเวลา”

2.4 ผู้ทดสอบบอกให้ผู้ถูกทดสอบตั้งชื่อเรื่อง ควรพูดเบาๆ เพื่อไม่ให้รบกวนผู้ถูกทดสอบคนอื่นที่ยังทำไม่เสร็จ แล้วเขียนชื่อเรื่องไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ เพราะจะใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการแปลผลการวาดภาพ

2.5 ผู้ทดสอบจดบันทึกเวลาการทำแบบทดสอบของผู้ที่ทำเสร็จก่อน 12 นาที ไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ พร้อมทั้งเขียนชื่อ อายุ เพศ ชื่อเรื่องหรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ตั้ง ไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ

2.6 ในการทดสอบกำหนดเวลา 15 นาที หลังจากนั้นผู้ทดสอบจะเก็บแบบทดสอบทั้งหมด เขียนชื่อ อายุ เพศ และชื่อเรื่องหรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ตั้ง ไว้ที่มุมขวาบนของแบบทดสอบ

3. เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบ

การให้คะแนนแบบทดสอบ ดำเนินการตามเกณฑ์การประเมินผลของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินผลทั้งหมด 11 เกณฑ์ ดังนี้

3.1 การต่อเติม (Cn: Continuations)

ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม (ครึ่งวงกลม จุด มุมฉาก เส้นโค้ง เส้นประ และสี่เหลี่ยมจัตุรัสเล็กปลายเปิดนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่) จะได้รับคะแนนการต่อเติมชิ้นส่วนละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดในข้อนี้ คือ 6 คะแนน

3.2 ความสมบูรณ์ (Cm: Completions)

หากมีการต่อเติมจากเดิมในข้อ 1 ให้เต็มหรือให้สมบูรณ์มากขึ้นจะได้คะแนนชิ้นส่วนละ 1 คะแนน ถ้าต่อเติมภาพโดยใช้รูปที่กำหนด 2 รูป มารวมกันเป็นรูปเดียว เช่น โยงเป็นรูปบ้าน ต่อเป็นอิฐ ปล่องไฟ เป็นต้น ให้ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดในข้อนี้ คือ 6 คะแนน

3.3 ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ (Ne: New elements)

ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่นอกเหนือจากข้อ 1 และข้อ 2 จะได้คะแนนเพิ่มอีกภาพละ 1 คะแนน แต่ภาพที่วาดซ้ำหลายๆภาพ เหมือนๆ กัน เช่น ภาพป่า ที่มีจำนวน ต้นไม้หลายๆ ต้น ซ้ำๆกัน จะให้ 2 – 3 คะแนน คะแนนสูงสุดในข้อนี้ คือ 6 คะแนน

3.4 การต่อโยงด้วยเส้น (Cl: Connections with a line)

แต่ละภาพหรือส่วนของภาพ (ทั้งภาพที่สร้างขึ้นใหม่ในข้อ 3) หากมีเส้นลากโยงเข้าด้วยกันทั้งภายในและภายนอกกรอบจะให้คะแนนการโยงเส้นละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดในข้อนี้ คือ 6 คะแนน

3.5 การเชื่อมโยงที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (Cth: Connections with a theme)

ภาพใดหรือส่วนของภาพที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราวหรือเป็นภาพรวมจะได้อีก 1 คะแนน ต่อ 1 ชิ้น การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นการเชื่อมโยงด้วยเส้นจากข้อ 1 หรือไม่ใช่เส้นก็ได้ เช่น เส้นประของแสงอาทิตย์ เงามต่าง ๆ การแตะกันของภาพ ความสำคัญอยู่ที่การต่อเดิมนั้นทำให้ได้ภาพที่สมบูรณ์ตามความหมายที่ผู้ถูกทดสอบ **ตั้งชื่อไว้** คะแนนสูงสุดในข้อนี้ คือ 6 คะแนน

3.6 การข้ามเส้นกันเขตโดยการใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบใหญ่

(Bfd: Boundary breaking fragment dependent) การต่อเติมหรือโยงเส้นปิดรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิดซึ่งอยู่นอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่ จะได้คะแนน 6 คะแนนเต็ม

3.7 การข้ามเส้นกันเขตอย่างอิสระโดยไม่ใช้ชิ้นส่วนนอกกรอบที่กำหนดให้

(Bfi: Boundary breaking fragment independent) การต่อเติมโยงเส้นออกไปนอกกรอบหรือการวาดภาพนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่จะได้ 6 คะแนน

3.8 การแสดงความคิด ถูกลี้ – ถูกล หรือมิติของภาษา (Pe: Perspective)

ภาพที่วาดให้เห็นส่วนลึก มีระยะใกล้-ไกล หรือวาดภาพในลักษณะ 3 มิติ ให้คะแนนภาพละ 1 คะแนน หากภาพที่ปรากฏเป็นเรื่องราวทั้งภาพแสดงความเป็น 3 มิติ มีความลึกใกล้-ไกล ให้คะแนน 6 คะแนนเต็ม ตัวอย่างเช่น

บ้านสองด้าน
ถนนที่มีความไกล (ภาพเปอร์สเปกทีฟทางลึก)
ภาพแนวเส้นขอบฟ้า
รูปทรง/องค์ประกอบที่วาดลงหรือจัดให้มีทิศทางในแนวลึก
คะแนนสูงสุดในข้อนี้ คือ 6 คะแนน

3.9 อารมณ์ขัน (Hu: Humor)

ภาพที่แสดงให้เห็นหรือก่อให้เกิดอารมณ์ขันจะได้ขึ้นส่วนละ 1 คะแนน หรือดูภาพรวม ถ้าให้อารมณ์ขันมากก็จะให้คะแนนมากขึ้นเป็นลำดับ ภาพที่แสดงอารมณ์ขันนี้ประเมินจากผู้ทดสอบในหลายๆ ทาง เช่น

ผู้วาดสามารถล้อเลียนตนเองจากภาพวาด
ผู้วาดผนวกชื่อที่แสดงอารมณ์ขันเข้าไปหรือวาดเพิ่มเข้าไปและ/หรือ
ผู้วาดผนวกลายเส้นและภาษาเข้าไปเหมือนการวาดภาพการ์ตูน
คะแนนสูงสุดในข้อนี้ คือ 6 คะแนน

3.10 การคิดแปลกใหม่ ไม่มีแบบแผนปกติ (Uc: Unconventionality)

3.10.1 ความไม่กลมกลืนแบบ A (Uca) ความไม่กลมกลืนแบบหลากหลาย
การวางหรือการใช้กระดาษแตกต่างไปจากเมื่อวางกระดาษแบบทดสอบ
ให้แบบปกติธรรมดา (มากกว่า 45 องศา) เช่น พับ หมุน หรือพลิกกระดาษไปข้างหลังแล้วจึงวาด
ภาพ ให้ 3 คะแนน

3.10.2 ความไม่กลมกลืนแบบ B (Ucb) สัญลักษณ์ ภาพนามธรรม จินตนาการ
นวนิยาย

สำหรับภาพนามธรรม หรือองค์ประกอบ หรือรูปทรงที่คล้าย
สภาพแวดล้อมรวมถึงความเอื้อประโยชน์ของภาพนามธรรม ภาพสิ่งแวดล้อมจริง นวนิยาย เรื่องรูป
สัญลักษณ์ การใช้ชื่อที่เป็นนามธรรมหรือสัตว์ประหลาด ผู้วาดจะได้ 3 คะแนน

3.10.3 ความไม่กลมกลืนแบบ C (Ucc) สัญลักษณ์เป็นรูปทรงที่รวมกัน (S)

ถ้าเป็นการรวมกันของรูปทรงกับสัญลักษณ์ สัญลักษณ์ คำ ตัวเลข หรือองค์ประกอบที่คล้ายการ์ตูนประกอบอยู่ด้วย ก็จะได้ 3 คะแนน แต่ถ้ามีชื่อของผู้วาดอยู่ด้วยก็จะมีคะแนนในจุดนี้ ยกเว้นแต่ชื่อนั้นจะเป็นในรูปแบบ รอย ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสัญลักษณ์ ชื่อที่เขียนอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมก็จะได้คะแนนเช่นกัน คะแนนสูงสุดของข้อนี้ คือ 3 คะแนน

3.10.4 ความไม่กลมกลืนแบบ D (Ucd) ชนิดไม่มีความเอื้อประสมประสานกับจุดประหรือรูปทรง

ภาพที่ต่อเติมไม่ใช่ภาพที่วาดกันแพร่หลายทั่วไป ให้ 3 คะแนน แต่หากมีการต่อเติมภาพในลักษณะต่าง ๆ ต่อไปนี้

รูปครึ่งวงกลม ต่อเป็นพระอาทิตย์ หน้าคน หรือวงกลม

รูปมุมฉาก ต่อเป็นบ้าน กล่อง หรือสี่เหลี่ยม

รูปเส้นโค้ง ต่อเป็นงู ต้นไม้ หรือดอกไม้

รูปเส้นประ ต่อเป็นถนน ตรอก หรือทางเดิน

รูปจุด ทำเป็นตาของนก หรือสายฝน

รูปลักษณะนี้ต้องหักออก 1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน แต่ไม่มีคะแนนติดลบ คะแนนสูงสุดในข้อนี้ คือ 3 คะแนน

3.11 ความเร็ว (Sp: Speed)

ถ้าการวาดรวมกันแล้วมี 6 จุด โดยนับชนิดและหลักเกณฑ์ 10 ข้อแรก ภาพที่วาดเสร็จใช้เวลาน้อยกว่า 12 นาที จะได้คะแนนเพิ่มโดยดูจากเวลาดังนี้

น้อยกว่า	2	นาที	ได้	6	คะแนน
น้อยกว่า	4	นาที	ได้	5	คะแนน
น้อยกว่า	6	นาที	ได้	4	คะแนน
น้อยกว่า	8	นาที	ได้	3	คะแนน
น้อยกว่า	10	นาที	ได้	2	คะแนน
น้อยกว่า	12	นาที	ได้	1	คะแนน
มากกว่า หรือ เท่ากับ	12	นาที	ได้	0	คะแนน

การหาคะแนนรวมของแบบทดสอบ ดำเนินการ โดยการพับด้านหลังของแบบทดสอบที่มีช่องเล็ก ๆ อยู่ 11 ช่อง แต่ละช่องจะมีรหัสสำหรับให้คะแนน วิธีการให้คะแนนให้พับส่วนล่างของแบบทดสอบขึ้นมา ก็สามารถให้คะแนนให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมสูงสุดของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP คือ 72 คะแนน โดยมีรายละเอียดของคะแนนดังนี้ เกณฑ์ข้อที่ 1-11 ยกเว้นข้อ 10 คะแนนเต็มข้อละ 6 คะแนน ส่วนข้อ 10 แบ่งเป็น 4 ข้อย่อย ข้อย่อยละ 3 คะแนน รวม 12 คะแนน

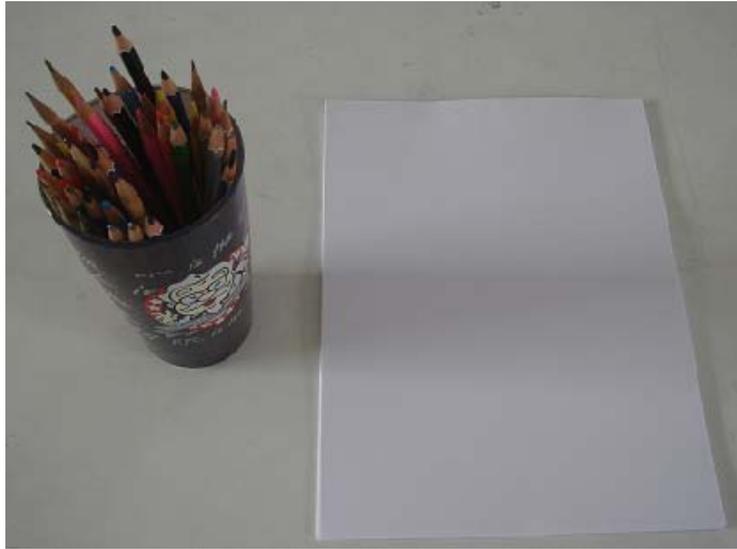
4. การแปลผลระดับความคิดสร้างสรรค์

การแปลผลระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT-DP (The test for Creative Thinking-Drawing Production) ของ Jellen and Urban มีดังนี้

ได้คะแนนรวมต่ำกว่า 24 คะแนน	มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับต่ำ
ได้คะแนนรวมระหว่าง 24-47 คะแนน	มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง
ได้คะแนนรวมตั้งแต่ 48 คะแนนขึ้นไป	มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน
เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ตัวอย่างอุปกรณ์กิจกรรมวาดภาพระบายสี

ตัวอย่างอุปกรณ์กิจกรรมฉีกปะ

ภาพผนวกที่ 1 ตัวอย่างอุปกรณ์กิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน

ตัวอย่างอุปกรณ์กิจกรรมปะติด

ตัวอย่างอุปกรณ์กิจกรรมพิมพ์ภาพ

ภาพผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตัวอย่างการทำกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานในวันที่ 1 ในเรื่อง ดอกไม้แสนสวย

ตัวอย่างการทำกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานในวันที่ 2 ในเรื่อง ดอกไม้แสนสวย

ภาพผนวกที่ 2 ตัวอย่างการทำกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน

ตัวอย่างการทำกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานในวันที่ 3 ในเรื่อง ดอกไม้แสนสวย

ภาพผนวกที่ 2 (ต่อ)

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างผลงานกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน

ตัวอย่างผลงานกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงานของเด็กซึ่งเป็นกิจกรรมในวันที่ 3
ในเรื่อง ดอกไม้แสนสวย

ภาพผนวกที่ 3 ตัวอย่างผลงานกิจกรรมสร้างสรรค์แบบต่อเติมผลงาน

ภาคผนวก ข

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ตารางผนวกที่ 2 คะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง

ลำดับที่	คะแนนของกลุ่มตัวอย่าง	
	ก่อน	หลัง
คนที่ 1	19	34
คนที่ 2	9	37
คนที่ 3	23	35
คนที่ 4	21	35
คนที่ 5	17	30
คนที่ 6	21	36
คนที่ 7	24	39
คนที่ 8	22	35
คนที่ 9	24	36
คนที่ 10	24	32
คนที่ 11	30	33
คนที่ 12	33	34
คนที่ 13	34	37
คนที่ 14	32	31
คนที่ 15	22	36
คนที่ 16	20	20
คนที่ 17	23	29
คนที่ 18	18	22
คนที่ 19	18	23
คนที่ 20	17	28
คนที่ 21	18	23
คนที่ 22	35	30
คนที่ 23	27	39
คนที่ 24	36	33
คนที่ 25	20	34
คนที่ 26	18	32

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	คะแนนของกลุ่มตัวอย่าง	
	ก่อน	หลัง
คนที่ 27	20	29
คนที่ 28	37	32
คนที่ 29	35	36
คนที่ 30	21	26

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวทิพวรรณ พานเข้ม
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2525
สถานที่เกิด	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี